

Töö ja Wõitlus

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei häälekandja

№ 7.

Tallinnas, 10. jaanil 1920.

№ 7.

Toimetus ajutiselt: Falkspargi uul. nr. 2, kort. 12.

Talitus ajutiselt: „Walwaja“ ruumes, W. Pärnu maant. nr. 31. Awatud kella 5—7 p. l.

Tellimise hind: 10 marka kuus.

Üksik nummer 3 marka.

SISUKORD: —i— Lokaut wabariigi wõimude toetusel. —rr— Enesekitsendus — Proletariaadi diktatuuri mõju töowiljakuse ajutise langemise peale. — Orjaperemele kõne orjadele. — K. F.: Kas nii kõnelewad klassiteadlikud töölised? — J. Piiskar: Walitsuse seletuse puhul J. K.: Tartu streik. —s: Märkused partei taktika ja lähema tegewuse kohta. — Uus üleüldine pealetungimine Nõukogude Wenemaa peale. — Kroonika. — Kõigile maatöölise ametiühisustele ja töölise esitajale walla-nõukogudes.

Lokaut wabariigi wõimude toetusel.

Põnewamaks küsimuseks on wiimase nädala jooksul olnud töölise palgakõrgenduse nõudmine. Juba ammu käisid kodanlastest lehtedest läbi teated nende nõudmistele kohta, mis olid üksteisele wasturääkiwad, kummi lõpuks töölise komisjon wabariigi walitsuse poole pööras, milles täiesti kindlast nõudmised formuleeritud ja välja arwatud elamismiinimumi tabeliga põhjendatud. Palga alamääraks nõutakse 153 m. 72,15 p. päewas, mis kuu kohta 3843 m. 3,75 p. välja teeb. Sarnane „hüigla“ summa leiab üleüldist hukkamõistmist kogu Eesti juhtivate ringkondade ja ajakirjanduse poolt. Ühed tikuvad otsukohe töölisele kallale, teised mõnitawad neid ehk hoitawad ja kurdawad halbade aegade üle ning nõuawad, et töölised kärpigu oma tarwidusi — muudugi riiklistes huwides. — Kõigil olla kitsas elada.

Ilma et pikemalt arutama hakata ülesseatud nõudmist, tahaks „riikliste huwide kaitsjatele“ nende puhul paar märkust teha.

Wõetagu kätte elamismiinimumi tabel, mis väljaarwatud 3-liikmelise perekonna kohta kuus. ja katsutagu, kas oleks võimalik sellest vähemafki välja jätta, ilma et selle all töölise kõige tarwikumad toitlus- ja terwishoidlised nõudmised ei kannataks ja nende tööjoud ei langeks. Wõib olla, ehk leitakse, et töölised wõiks läbi saada ilma nisujahuta, kohwita, suhkruita ja wõita? Aga kui palju on siis nende ainepeale tabelis arwatud? Terwelt 316 marka. Ei saa ütelda, et see summa kolme inimese kohta liig suur oleks. Igatahes ükski palawamatel „ijamaalastel“ ei lepiks sarnase wä-

hese „maistusega“. Kuid kõige muu wastu jermes tabelis ei saa poolt sõnagi ette tuua. Küll wõiks aga ütelda, et riiete peale on sedawõrd wähe määratud, mis võimaldaks ainult ühele inimesele korralliku kehakatte. Iseäranis, kui weel silmas pidada, et pika sõja jooksul on töölise riidetagawarad koguni ära kantud ja tuleb korraga terweid komplekte juure muretseada. Niisama wähe on saabaste jaoks määratud.

Mõnele teeb ehk peawalu, misjagused on need ettenägemata kulud, mille jaoks 300 marka kuus nõutakse. Kuid peetagu meeles, et tabelisse ei ole ühes wõetud sarnaseid kulusid, kui ühijuste liikmemaksud, kulud lõbustusteks (teater, muusika), tubakaraha jne., jne., mida on õigus igal töölisel saada, kes mitte ainult tööloomaks ei taha olla. Ja kui weel silmas peame, et meil kaugelt suurem osa perekondi suuremad kui 3-liikmelised on ja et sõja jooksul on paljude perekondade liikmed kas sõjategewuse ehk sõjaolude tõttu kas koguni töowõimetuks jäänud, ehk osaliselt tööjõu kaotanud, kes nüüd perekonna tootjatelt suuremaid kulusid nõuawad, siis peab tunnistama, et ülesseatud nõudmised mitte ülenäärased ei ole ja et ka kõige vähemagi nende kärpimine lõhub töölise majapidamise ning häwitab ka ta terwise ja tööjõu.

Ei taha lähemalt puudutama hakata tööstuse ja kaubanduse riigistamise nõudmist. Nende juure tuleme ehk edaspidi.

Muidugi, kõik need nõudmised leiawad kindlat oppositsiooni ettemõtjate poolt. Tartus, kus töölise ja ettemõtjate wahel kokkuleppele ei ole jõutud, on streik suuremates tehastes alanud. Ja on huwitaw, et paljud ettemõtjad juba algusest peale täiesti lepitamata seisukohtadele asusid. Ilma pikema jututa on paljud neist oma asutused kinni pannud ja töölisi lahti lastama hakanud. Ei mitte

fellepärast, et töölise nõudmised liig suured, neile täiesti vastuwõtmatud on, waid fellepärast, et need herrad ei taha leppida wähemate diwidendidega. Sõja ajal ollakse harjunud saama kapitalide pealt sadasid protsente, fellepärast ei taheta nüüd enam harilikku ennesõjaaegse protsendiga leppida. Meie kodanluse ahnusele ei ole piiri. Ta teab, et temal Eesti wabariigis on kindlustatud töölise kurnamise õigus ja fellepärast wõtab ta streigi mahajurumiseks kõige mõjuwama abinõu — lokaudi tarwitusele. Sest ei ole ju wabariigis ühtegi wõimu, kes tahaks ta ahnusemisele piiri panna. Ümberpöördukt. Wabariigi walitsus toetab teda igat wiisi. Nimetatud töölise märgukirja puhul oli peaministri ühes töölise komisjoniga nõupidamine, kus walitsuse pea, töölise nõudmisi ülihuurteks pidades ja nendes jällegi riigikukutamise kawatsust nähes, ahwardas tarwitusele wõtta kõige karmimaid abinõusid. Need sõnad on muidugi rahustawaks hahamiks kogu ettemõtjatele. Miks ei peaks nad siis nüüd julgema töölisi lokaudi — nälgaga sundida järele andma. Iga töölise poolt ettewõetud aktiivne samm oma huwide kaitseks tembeldatakse riigi kukutamiseks ja surutakse kõige waljusega maha, kuna jutiugi ei tehta surweawaldamisest ettemõtjate peale. Sel puhul tulewad meele aga peaministri sõnad, mis Ajutawas Kogus põhiseaduse arutamisel juhtitud h. Kruusi wastu: „Mitte töölise wastu üleiltside, waid ainult nende töölise wastu, kes oma esitajate kaudu on seletanud, et nad Eesti wabariiki kukutada tahawad, tahab w. w. wälja astuda. Tulgu need püüded ja katsed ka teifelt poolt, siiski tarwitab w. w. oma wõimu ja ei wõi mingisugust juttu olla, nagu tahaks walitsus töölisi kui niisuguseid suruda. Sarnane wäide on põhjendamata wõte, on nii läbipaistew wõte.“

Kui nüüd peaminister kogu organiseeritud töölise majanduslikke nõudmisi wõtab kui riigikukutamise warjatud kawatsust, siis on töepoolest „läbipaistew“ walitsuse tegewus ja ei jää mingit kahklust, kelle wastu tarwitatakse surwet. Wabariigi walitsus ühes ettemõtjatega toidawad töölisi ainult lubamistega ja tootustega. Kuid palju neist lubamistest on täidetud? Kui palju töolistest on riigi ja ettemõtjate poolt korralikke toiduaineid ja kehakatteid saanud? Kuid neid lubatakse ikka ja jälle. Töölised ei usu ja ei wõigi uskuda enam walitsust ja tööandjaid. Nad peawad teadma, et nad ainult seda saawad, mida nad wõitluses jõuawad kodanluse täitmata kukrust wälja hiskuda.

Peab tunnistama, et seekord on Eesti töölised nõudmiste ülesseadmisel haruldast ühtmeelt üles näidanud. Meie näeme harilikult ettemõtjatega sõjalal olewate wabrikutöölise kõrwal sarnaseid haruldast külalisi, kui raudteelased, posti-telegraafi töölise liit ja meremehed. Ainukese waljheli sellesse ühendusse toob riigi ja omawalitsuse teenijate liit, kes orjalikult lõnnitawa teadaandega ruttas ennast walitsusele paljapena esitlema. Et tahaks uskuda, et kõik riigi ja omawalitsuse teenijad selle teadaandega ühinenud, kuid siiski on kindel, et

nende riigiorjade seas töepoolest suur osa sarnaseid on, kes ülemuse ees ainult toapoifilikke kumardusi julgewad teha.

Need nimetatud neli liiki töölisi sünnitawad töepoolest sarnase jõu, millega peawad Eesti kodanlased tõsiselt rehkendama. Sellepärast on arusaadaw, et peaminister juba algusest peale otsib põhjuseid, mis õigustaks kõige waljumate surweabinõude tarwitusewõtmist wõitluse mahajurumiseks. Ja fellepärast wõiwadki walitsuse heakskiitmisel ettemõtjad tarwitada lokauti.

Töölised, kes on suutnud sisseantud nõudmiste ümber koondada nii suuri hulki, peawad kindlasti nende eest ka seisma. Ei tohi olla mingisugust kõikumist, ei ühtki kohkumist ahwarduste ees, waid täieline üksmeel wõitlejate ridades — see kindlustab wõidu. Meie hüüame teile, seltsimehed, — „Julgesti, wennad, nüüd teele!“ — wõitluse ja wõidu teele!

—o—

Enefektiivsus.

Peaminister ei armasta ühki rahwaerakonna koosolekuil enefektiivsuse kõrgest aatest juulistada. Kui töölised sunnitud on häält tõstma palga kõrgenduseks, siis peab J. Tõnison mitmetunnilise kõne rahwamajanduslikust wäljawaatest Eestis, seletab wõimumatimise paatosjega: misugune hiiigaw tulewik Eestis, ainult 1000 tonni wilja sissewedu jne., aga edasi, ühe minuti peatades töölise palga tõstmise nõudmisel, hüüab ta ahwardusi: kui teie, raudteeiõõlised, posti-telegraafi teenijad, peaksite streikima hakkama, siis tahan ma teid nuhelda sõjaseaduse karmusega! Teie tahate istuda lihapottide juures, mitte aga tööd teha!

Ja edasi soowitab ta streigi arahjoidmiseks — enefektiivsust. Teiste sõnadega: tõmba riim koomale! Sest ainult siis tõuseb rahwa majandus. Eeskujulik on see Walga depoo tööline, ütleb ta edasi, kes ei küsi, mis süüa lõunaks wõi õhtuks, waid kes küsib: kas kiwisütt, kas koki jatkub?

Wõimukandja kõneleb oma alamatega. Orjaperemees kõneleb oma orjades:

Maadahe, kuidas meie majandus tõuseb. Wabrikud pannakse käima, laewad sõidawad sisse ja wäljaweo kaupadega sadamast sadamasse, meie paberiraha kurfs hakkab wäljasturult tõusma, ta eest saab isegi heeringaid osta, leiawilja wirnad sõjewad, meie rahwa rikkus aina kerkib. Aga sina, tööline, kes neid wiljakotte laewalt maha laadid, sina, raudteelanek, kes seda rikkalikku saaki raudteel edasi mead, sina, posti ja telegraafi ametnik, kes ja neid teateid laiali kannad igasge kodumaa nurka, waata pealt ja imesta, kuidas need Egiptuse lihapottid kõik ritta seatakse. Aga kui ja julgeksid juu lahti teha, piiklatadagi natukene, kui ja mõtleksid oma perekonna toitmise peale, kui ja katsuksid tasku põhjast raha õstida ja nurjeksid selle wähesuse üle, kui ja kawatsuksid isegi streigi peale mõelda, siis tea, ma surun selle wägival-

laga maha! Sest kui me peakime sulle palka juure maksma, siis tea, et elu meie kallimaks läheks: wõi nael tuleks poolpada marka maksma, šokolaadi klaas teine nii palju. Ja teie meile juba nii palju töowiljakust ei tõstaks, et meie nii wõrra ka rohkem sisetulekuid saaksime. Nii siis, ja ära imesta, et sa osa ei saa sellest rahwamajanduse warast, mis meil olemas ja tulemas. Jää oma ihkileiwa kanika juure ja küsi aga: kas kokki jatkub, kas jatkub postmarke müümiseks? Sa hoolitse ainult rahwamajanduse tõusu eest, aga kui sa egoist tahad olla ja rahwamajanduse tõusust ka oma taskule midagi tahad, siis ütlen sulle: mina olen peremees ja igasugune wastuhakkamine surutakse sõjaaegse waljusega maha!

Meie elame erakorralisi kitsikusepäewi läbi, teie ei tohi sellepärast esineda normaalse tarwete rahuldamise nõudmisega. Enesekitsendust kõige pealt! Teil peaks ideaalina ees seisma just palgawähendamine, ja ainult selle eelduse juures wõidakse kokkuleppele jõuda. Kategooriliselt tuleb äga öelda, et õigust mingisuguse ofasaamise peale rahwamajanduse tõusust ja rahwa jõukuse kaswamisest teie ei ole, ega tohigi olla. Sest kujutage ette, mis siis oleks, kui nüüd teile palka tõstetak: teie ja meie wäljaminekud suureneksid, meie, peremeeste, wahekorrad teie, töölisega, peawad ju niisugusteks jääma, nagu nad on, kui teie 100 protsenti palgaliha tahate, siis tahame meie vähemalt sellejama wõrra oma puhast tulu suurendada. Tõuseks puskari hind, tõuseks altkäemaksu norm, ning ärimehed, kes Wenemaal tahaksid sõita, peaksid juba pead hakkama murdma, kas jatkaks mõniste rataste määrimiseks, kokkaiini hind tõuseks kurjatele mitme wõrra ja Wenemaal tuleks tasi mitmekordset hinda wõtta teie sellimeeste käest. Näete, rahwamajandus on niisugune asi, et kui ühelt poolt tõmbad, siis annab teiselt poolt järele.

Ja siis lõpuks, ega siis teie, töölised, jumal teab, kui punased ei ole. Tartu streik näit. on sel mõttes suurepäranne, seal saadakse sest kõigest väga hästi aru, teatakse ka, mis enesekitsendus tähendab, seal ollakse ka leplikumad. Aga täiesti meie waenuline on see nähtus, kui töölised, iseäranis aga riigiteenijad, end hakkawad organiseerima ja streiki plaanitsema. Õigust öelda, ega siis lihttöeline nii ei tahagi palka saada, tema küsib kokki, ainult need juhid! Need äsittawad orjad üles. Noh, sellest saame ka üle. Nagu ölete näinud, kannab siseminister selle eest väga agaralt hooli, et niisugused äsittajad, kõiksugu wabast mõtlejad, komiteede mehed, koosolekute juhatajad jne. kinni nabitakse ja wagaaks tehakse, wõi kui mitte wagaaks, siis taltjaks, — muist neist pannakse isegi ühe meie osakonna teenistusse, kes riigi rahule ja julgeolekule igapäewi kasulik on.

Ja kui te nüüd veel ühe sõna julgekste pihtsatada streigist, siis ölete riigi äraandjad ja teiega talitatakse nii kui öeldud! Sest öeldud on: keda kitsendatakse, see peab ennast weelgi kitsendama!

—rr.

Proletariaadi diktatuuri mõju töowiljakuse aiulise langemise peale.

Harilikuks wäiteks proletariaadi diktatuuri wastu tuuakse majandusliku elu lagunemist. Ennäd Wenemaal, kaks aastat on seal sotsialismi teostatud, kuid „sotsialismi paradiisi“ asemel läheb seal elu ikka enam ja enam wäljakannatamatuks. Sotsialism, häwitades sellegi wirila tööstuse, mis jenni seal hingitjes, on toonud kuulmata nälja. Wäärtuste walmistus on üleüldiselt langenud ja langeb järjekindlalt weelgi. Sellest tehtakse siis üleüldine järeldus — hoidku kõigi maade töölised end diktatuuri maksmapanekust, kui kõige häda ja wileisuse toojast eemal.

Tõepoolest, Wenemaal on nälg, mis kahlemata maa produktiooni langemise tagajärjel on tekkinud — seda ei salga keegi. Kuid weel enam, Wene nõukogude tegelesed seletawad ise, et wäärtuste walmistamise langemisele ja majandusliku elu lagunemisele on kahlemata kaaja aidanud proletariaadi diktatuuri maksmapanek. Kuid sellest ei järgne, et diktatuur on ülcarane, et tema ei wii töölisi soowitud sülle. Need, kes teistid tõendawad, ei anna endale aru, mis on diktatuuri diktatuur, milleks teda maksma tuleb panna ja kui kaua ta peab kestma?

Proletariaadi diktatuuri poolehoidjatel on selge, et kapitalistlik hord ei muuu mitte rahulikul edemise teel sotsialismiks. Mitte häälletamised parlamendis ja järkjärgulised uuendused ei suuda lõpuliiku inimeste kurnamist kaotada, waid see peab töölise enese jõuga rängas rewolutsioonilises wõitluses sündima. Ajalugu on näidanud, et kapitalistid tarwitawad oma kurnamise õiguse päästmiseks kõige jõhkramaid abinõusid, mille juures eilased waenlased saawad töölise wäerinna ees kõige suuremateks lihtlasteks, et ainult ühijelt murda ähwardawat hädahõju. Järjekult, kui töölised tahawad wõitu saada, peawad nad selle oma wastase jõu täielikult häwitama. Ja seda ei saa mitte palja sõnawulimaga, manitsustega ja resolutsioonidega teha, waid siin peab tugewat jõudu tarwitama. Mis annaks aga proletariaadile suurema jõu, kui diktatuur.

Peab endale otsekohje selgeks tegema, et diktatuur on wägimad, mis paratamata tarwilik wõiduks ja lõpuliiku wabaduse maksmapanekuks. Kes seda ei tunnista, see on paljalt rewolutsiooniline unistaja, kellest ialgi ei saa teo inimest.

Proletariaadi diktatuur eeldab proletariaadi poliitilist wõitu rewolutsioonis. Kuid poliitilise wõitumise wõtmisega ei ole kaugelki kõigist raskustest üle saadud. Alles siit peale tundub proletariaadi diktatuuri tarwidus kõige enam. Siit peale algab suur ühiskondlik sõjakäik, mille ülesandeks on lõpuliikult häwitada wana horda, kaotada ära jenni olnud ühiskondlikke klasse, inimeste kurnamist ja teostada sotsialismi. Aga seda ei saa mitte ühe hoobiga horda saata, see nõuab wiisa wõitlust, mis

wõib kesta enam-wähem pikemat aega. Ja kõige selle ülemineku aja jooksul on tarwilik proletariaadi, kui kõige enam sotsiaalselt arenenud kihhi diktatuur. Võitluse päwil, millal ei ole veel lõpulikult otustatud võitluse saatus, peab olema üks jõud, tahtmine, mille alla peawad painutama kõik. Ainult nii on võimalik wägivaldaga häwitada ajaloolist kapitalistide wägivalda.

Tehes kindlaks proletariaadi diktatuuri tarwilikkuse teatava ülemineku aja jooksul, asume nüüd vaatlema selle diktatuuri mõju ajutise majandusliku elu tagurpidimineku peale.

Nagu tähendajame, ei salga nõukogude tegelased seda mitte, et proletariaadi revolutsioon toob enesega kaasa majandusliku lagunemise. Bulharin, waadeldes Prantsuse revolutsiooni, millal Pariis nälgis, paberirahad oma wäärtuse täiesti kaotasid ja majanduslik sude linnade ja maa ning üksikute ringkondade wahel lõpulikult katkes jne., küsib: „Oli selles, kas wõi osaltki süüdi kodanline sõda? Muidugi oli. Iga revolutsioon on wanade wahelkordade lõhkumine ja uute loomine; see makjab nii majandusliku afuse... kui ka riikliku wõimukohy. Ja juba ette peab selge olema, et see lõhkumine ja üleminek uue walmistusi juure peab paratamata mõjuma ühiskondliku töökaigu peale kui ajutiselt lõhkum tegur.

Ühiskondlikus walmistusprotsessis wõime tähele panna kahte tähtsat momenti, külge, mis määravad walmistatawale wäärtuste hulga: esiteks tehniline, mille peale inimene rajab looduse jõudude ja wäärtuste eksploateerimise ja teiseks inimeste eneste wahelised wahekorrad walmistusprotsessis. Need mõlemad on üksteisega täiesti seotud, kokku liidetud, ning võimaldavad ainult üheskoos antud tingimistel teatava wäärtuste hulga loomise. Kui nüüd proletariaadi diktatuur peab põhjani ümber looma kapitalistliku korra, s. o. muutma ühiskondlikus walmistusprotsessis just inimestewahelised suhted, peab katkestama sidemed tööliste ja kapitalisti wahel wabrikus, siis on loomulik, et selle tagajärjel langeb üleüldine walmistuse hulk. Ning mida põhjalikum wana hävitamine ja uue loomine, seda enam peab langema ülemineku ajajärgul walmistatawale wäärtuste üleüldine hulk. Häwitades wana korda, häwineb senni kaua kestnud seisukord, ning niikaua kui ei ole selle asemele tekkinud veel uusi sotsiaalselt traditsioone, ei ole kaswanud waba aga siiski kindel töödistsipliin, kui ei ole korraldatud uued kõigekülgsed majanduslikud sidemed üksikute tööstusalade ja raioonide wahel, ei saa mitte tõusta töowihakus, kui ka tehniliselt tööstus kõige paremas korras oleks.

Aga uusi traditsioone ja dissipliini ning korrapäraseid tööstusalade wahelisi sidemeid koguni uuel afusel ei saa mitte üle öö luua, see wõib ainult pikemaajalises arenemises tekkida, senni aga ei wõi juttugi olla töowihakuse tõusu.

Muidugi wõib see arenemine olude kohaselt ühel pool pikemat, teisal lühemat aega kesta. Maa-

des, kus tööstus tehniliselt paremini korraldatud, on ta loomulikult kergem ja lühemaajalisem, sest seal tuleb ümber luua ainult inimestewahelised suhted ühiskondlikus walmistuses, kuna aga mahajäänud maades peab kogu tööstust ka tehniliselt korraldama ja täiendama, mis enam aega ja jõukulutust nõuab. Wenemaal päris proletariaat tehniliselt sõja jooksul pea täiesti lagunenud tööstuse, sellepärast kulub seal ülesehitamiseks wõrdlemisi palju aega.

Kuid majandusliku elu tagurpidiminekuks aitawad kaasa ka diktatuuriga kaasas käiwad nähtused, milledest kõige tähtsamaks tuleb pidada kodanlist sõda. Proletariaadi diktatuur kutjub paratamata wälja kapitalistide, kodanlaste, wäikekodanlaste ja teiste nende sarnaste olluste tugewa oppositsiooni. Nad koonduvad rahvuslõhkudeks ja rahwuswahelisteks liitudeks, et ühisel jõul teha tõkmeid töörahwa wõdurikkale kapitalismimastasele sõjakäitgule. Siit siis ka proletariaadi diktatuuriga paratamata kaasas käiw kodanline sõda. Kes diktatuuri tunnistab, peab tunnistama ka kodusõda. Kuid kodanline sõda, nagu iga teinegi sõda, toob kaasa wäärtuste häwitamist ja töowihakuse langemist. Aga ilma wõdurikka kodanlise sõjata ei ole mõeldaw lõpulik wõit kapitalismi üle. Revolutsionääride ülesanne peab olema seda kodanlist sõda võimalikult ruttu lõpule wiia, milleks neil on täieline kõlbline õigus tarmitada kõiki abinõusid — üleüldiste wabaduste ajutise kärpimisega alates, kunni punase terrori maksmapanekuga lõpetades. Iga kõikumine ja poolikute abinõude tarvitamine wõib ainult pikendada seda walurikast ajajärku ja nõuda veel suuremaid ohwrid ja veel enam halwata majanduslikku elu.

Eriti Wenemaa majandusliku elu lagunemine, millega kõigi maade kapitalistid hirmutawad töölist, on suurel määdul tingitud just nendest oludest, milledes proletariaat seal wõimu enese kätte wõttes. Wene töölistel, kui esimestel sotsialismi teostajatel, on tulnud murda mitte ükski oma maa, waid, wõib ütelda, kogu ilma kapitalistide ühisel jõul korraldatud jõud. Sellepärast on ka kodanline sõda seal nii kaua kestnud ja kestab weelgi edasi, mis ikka enam ja enam häwitab ühiskondlikke walmistuse jõude. Mitte seda ei tule imestada, et seal suuremates linnades nälg walitseb ja elukallidus on wõimatu kõrgele tõusnud, waid just seda, et see maa nii kaua on suutnud vastu panna ja ühegi wõita. Wene proletariaat on selles wõitluses määratu suurt sifemist jõudu ja wastupidawust näidanud. Nälgides ja puudust kannatades wõidelda ja wõita — seda wõib ja suudab ainult sarnane rahwas, kes on lõpulikult enda järgelt maha raputanud orjaaja tõlmu ja kes wabadust armastab üle kõige. Wene proletariaat on ja jääb oma kangelasmeelse wõitluse poolest kõigi maade töölistele ergutawaks eeskujuks.

Nii siis, sotsialismi wõib maksmata panna ainult proletariaadi diktatuuri kaudu. Sotsialistid peawad täiesti teadlikult, plaanikindlalt ja otjusta-

walt seda sammu astuda julgema. Kes kartlikult poole tee peale seifatama jääb, toob ainult sotsialismile kahju ja temaga tuleb samuti ümber käia, kui iga sotsialismi wastasega. Nälg, majanduslik lagunemine — need kõik on paratamatad, kuid mõddaminewad nähtused, mis ei tohi revolutsioonääri kohutada ja mida peab oma tegewuses ette nägema. Nendega aga töölisi kollitada wõiwad ainult kõige suuremad sotsialismi wastased, kes ei taha aru saada, et iga wõitlus toob enesega kaasa kannatust ja häda ja et nende kannatustega lunastataksegi töörahwa waba tulewik.

—i—

Orjaperemehe kõne orjadele.

Ei ole mõnda aega lugenud midagi wastikumata ja töolistele haawawamat, kui — ajalehiste peaministri kõne stenogramme, mille ta pidas asutawas kogus wastuseks iseseiswate sotsialistide arupärimise peale töolistele palgaolude parandamise asjus. Kõne oli muidugi peasjalikult juhitud üle „rahwasaadikute“ toolide publikumi poole, oli määratud „wõltsiseks tarwitamiseks“. See pidi ka näitama wabariigi „kindlat korda“, walitsuse „kindlat kiätt“, hoolimatust ja põlgust töoliste vastu, maaliitlaste lepitusjaks ja suureks meeleheaks. Kõne igast laulest paistis wälja määratu üleolek töoliste vastu, walitsuse ükskõiksus, peaministri apaaria. See oli orjaperemehe kõne „Lehmadele“ (nii iseloomustas oma wahelühüüdega peaministri kaaserakondlane Ploompuu töölist!), kes tahtwat ühel hoobil jõuda „Egiptuse Iihapottide“ juure (niisugusteks pidas herra Tonisson töoliste nõudmist), mida walitsus muidugi ei wõiwat lubada.

Kõige selle juures katsus peaminister kuulajaid uskuma panna, kui suured majanduslikud tõusuajad meil tulemas olla, sealsamas aga allakriipsutades, et meie walitsus majanduslikkudes ja statistilistes küsimustes nii neitsilikult puhbas olewat, et tal isegi selle kohta miskisuguseid andmeid käepärast ei olewat kuipalju toiduaineid maa aasta jooksul ära tarwitab ja kui suured wõiks olla meie itagawarad. Walitsus hakkawat alles „hoolega töötama“ andmete kogumise juures, „kuipalju meil mullu ära kulus“ jne. Peab küll küsima, mis siis walitsus otieti senni on teinud, kui tal weel kõige algeisemad statistilised andmed puuduwad, mille järele ta siis senni on juhtinud oma tootluspoliitikat, sise- ja wäliskaubandust, ning ühes sellega kogu riigi elu, kui tal miskisugust ülewaadet ei olnud olukorrajst? Ja misugusele reaalsele alusele oleks siis põhjendatud see ilus tulewiku muusika meie (kapitalistliku!) tööstuse tõusu, mille peaminister kuuljate silme ette maalis ja mille puhul isegi rahwaerakonna enese häälekandja arusaamatult pidi küsima, miks siis sarnasel korral töoliste mitte liialdatud nõudmist ei täideta? Kas need tulewiku Iihapotid ei olnud ainult pettepillideks, millega nälgiwaid töölisi ajutiselt rahustada?

Ja siis need töoliste nõudmised... Need tae- wa-, maa- ja rahwaliidu „Lehmad“, kel isu on „Egiptuse Iihapottide“ järele... Nende esimeseks kuritöök on muidugi, et nemadki suuremalt jaolt on perekonna inimesed, kelle perekonna liikmed sülla tahawad ja nad sellepärast oma elatist-alamäärä on wälja rehkenanud kolmeliikmelise perekonna jaoks. Edasi julgewad nad nõudmisega esineda, et nendelgi wõimalus oleks päemas iga inimese jaoks terwe nael (!) leiba saada (kui aga perekonna peal toita on rohkem kui kaks inimest, siis muidugi igauks enam naela leiba ei saa, niisama ka teisi aineid enam mitte antud normi järele!), kaks naela kartulid (millest isegi lehmadele pidawat jatkuma), 1/4 naela loomaliha, üks kümnendik naela sealihä, üks kahes- kümne kolmandik naela wõid, siis weel sibulaid, soola, kaalikaid, kapsaid, jah, isegi supijuuuri ja würtzi ei ole unustatud! Kas töölised ei isu siis Egiptuse Iihapottidel! Küsige arsiteadlastelt, kuipalju kehalise töö tegija tarwitab toiduaineid!

Kuid ma tahaks küll näha seda taskukunnast- nikku, kes suudaks antud toidunorme wähenendada, ilma et töölisti siiski alatoitlusele, lausa nälgimisele ei sunnitaks? Kuipalju rahwaerakonna orjaperemeestest „Lehmad“ tarwitawad „leiba ja juur- willa“?

Samuti oleks huwitaw teada, kas need määr- tused, mida töölised loowad oma tööga, nii wahje maksawad, et töölised sellest enam kõhtugi täis ei saa? Ja kõige selle juures teame meie wahje hästi, et ettemõtjate taskuse woollawad mitmes- sajaprotsendilised lisakasud. Ning siis tuuakse alati ette kurnawa „wabadusefoja“ tagajärgi, kufjutakse töölisti kahjekordse usinusega tööd tegema ja — nälgima. Peawad siis töölised oma higiga maksuma sõjakulud ning warandusi kokku kuhjama neile, kes nüüd asutawad pankasid ja igasuguseid olu- ühisiisi?

Tõstetagu tööstust, tõstetagu töowiljakust külm- nekordseks, kellelgi ei ole selle vastu midagi üt- lemist, ka töolistel mitte, kui nende keheline ja waimline terwis selle juures kaitstud. Kuid töö- wiljakuse tõstmine ei tohi muutuda rööwakasu abi- nõuks kapitalistidele, waid kogu töowili peab jää- ma töölisele enesele. Wastasel korral ärge tulge ideaalsete sühtide katte all töolistelt nõudma „wil- jakat tööd“...

Meie praegused orjaperemehed on alles sama- sugused lapsed rahwamajanduse alal, kui paruni- test-orjaperemehed mõni aeg tagasi. Nad tahawad töolist, orja wiimase wõimaluseni wälja kurnata, unustades selle juures, et töölised just ongi kõige tähtsamaks ja kõige kallihinnalisemaks tootmis- jõuks, mida rohkem tuleb hoida, kui surnud wäl- mistusabinõusid. Töoliste wäljakurnamist tuleb ni- metada kõige metsikumaks rööwmajapidamiseks. Töolistelt nõutakse küll wiljakat tööd, ent teda sunnitakse ometi ühes oma perekonnaga nälgima ja elama kõige terwiswastajemais tingimustis. Selge on aga, et ainult tööline suudab Eestise tuua

majanduslikku tõusu, ning sellepärast peaksid ka meie kodanlike rahwamajanduse kindlamale alusele seadjad kõigi abinõudega just seda jõudu kassuma alal hoida. Kannatagu enim teised rahwaklassid puudust, see ei awalda nii rasket mõju majandusliku tulewiku peale, kuid tööliste wäljakurnamine häwitaks paljudki (kodanlikes!) tulewiku kawatsused.

Seda ei suuda aga veel mõista meie lühikesed orjaperemehed.

Ja peaminister manitseb nälgivaid töölisi: „... Tuleb mitmekordiselt jõudu pingutada, tuleb tööd teha, aga mitte ärerufesse minna ja hüsteriliselt (!) üle öö wiitaseid nõudmist awaldada“. Ta lubab koguni suuremeelselt, et kui „tahetakse siiski streikima hakata, siis on walitsusel see seisukohalt, et ta majandusliku streigi asjus wahetelegama ei hakka“. Koguni teine asi olewat aga posti ja telegraafi teenijatega ning raudteelastega. Need olla ametnikud ja „riigiametnikudel streikimise õigust ei ole, ja ei tohi olla“. „Raudtee on meie riigi kaitsja ja meil ei ole niisugune seisukord, et meie tohiks seda lubada, et meie sõjawägi hätta jääks ja häwineks, ehk et meil korralagedus riigis tõuseks. Niipea kui meie raudtee seisma jääb streigi tagajärjel, astub walitus wahetelegama seaduse wäljusega ja ei luba mitte, et meie riik hädaohtu wiidaks“.

Nii peaministri ahwardus. Selgusetu on wahetelegama see, misuguse hädaohtu wasiu „meie riiki“ tarwis on „kaitsta“. Wäliselt hädaohtu oleks isegi Tõnissonil praegu raske otsida, jääb järele ainult sisemine. Tööliste liikumine ongi see hädaoht, mille wasiu kõigk tuleks mobiliseerida... ka töölised ise...

Mis wastawad töölised orjaperemeeste edustajale?

Stas nii kõnelemad klasfiteadlikud töölised?

Iseäranis mõnitawalt puudutas peaminister raudteelasi ja raudteeliidu juhatusi, leides, et seal ainult „mõned nooredmehed raudteelaste nimel“ kõnelewat, kuna raudteelased ise teisel seisukohal olewat. Nii siis, „poisukeste molksused“ teewad asjata ärerufust!

Ootajame, et ka raudteelased annawad wäärilise wastuse orjaperemeeste ahwardustele. Seda ei tulnud aga kahjuks mitte. Raudteeliidu „teadaanded“ ja „seletused“ streigi asjus on niisuguse tooniga kirjutatud, et otse alandawad. See ei ole klasfiteadlikkude tööliste toon.

Peaministri ahwardustel raudteelaste aadressil oli nähtawasti mõju olnud. Raudteeliit püüdis nüüd walitsusele meele järele olla ja streiki siiski ahwardawate tagajärgede („sõjaseaduse wäljuse“) eest hoida, armates, et „alandlik meel aitab“.

Raudteeliit wõttis Tõnissoni sõnad „meie riigi kaitsmise“ kohta puhka rahjana ja ruttas seletama, et „sõjawäe toimimine sünnib korralikult edasi“ ja et „wälise riigi hädaohtu puhul, kui naabri-

riigi poolt wabariigile sõda kuulutatakse, lõpeb streik sellekohase kekkkoha teadaande peale momentaalselt“. Ma ei tea tõesti, milleks sarnane õõnes „literatuur“ „wälise hädaohtu kohta“ raudteeliidule õige tarwilik oli, kuna igalhele selge on, et praegu miskisugust wäliselt hädaohtu olemas ei ole ja selle oletamine peaministri poolt oli ainult odaw hest publikumi toolide poole, et selle kätte all wõimaldada jurweabinõude tarwitamist raudteelaste wasiu. Et see nii on, paistab selgesti, et „wabariigi“ walitus raudteeliidu „mahedasi“ toonist hoolimata liidu juhatus riigiarandmise pärast (!) kohtu kätte annab, sest et ta ikkagi julges streigiga „ahwardada“.

Teadaannetes räägitakse mitmes kohas pikalt ja laialt „promokatsioonist“, „kõrwaliste sihtide saamutamistest“, millest töölised pidawat hooliga eemale hoidma. Ei seletata aga kuskil lähemalt, misugusest promokatsioonist wõiks kõnelda selgelt wormuleeritud majandusliku streigi juures! Ega ometi nii suur hirm ei ole „kommunistide“ eest, kes nii wäga „promotseeriwat“. Ja lastakse koguni wälja paista, nagu tahaks walitus ise töölisi promotseerida streigile omade ahwardustega ja awaldatakse lootust, et töölised oma „kainet pead“ ei kaota. Kas ei ole streik isegi selge „promokatsioon“?

Edasi rõhutatakse iseäranis, et „meie ainult majanduslikkude nõudmistega wälja läheme ja sellepärast kõigist poliitilistest loosungitest piinlikult eemale tuleb hoida“. Milleks seda deklareerida, jääb arusaamatuks, sest „poliitilisi loosungid“ ei olegi kellegi poolt üles seatud wäga arusaadawatel põhjustel. Kuid huwitaw oleks teada, mis raudteelased siis ette wõtaks, kui nende streigi juhid wangistataks? Kas algaks nad sellest hoolimata streiki, algaksid protestistreiki ka wangistuste wasiu? Niisugune streik on alati möödapääsmata, kui walitus jurweabinõusid tarwitab. Ent sarnane streik kannaks ka juba poliitilist wärwi! Kas raudteeliit julgeks näituseks oma juhatus kaitseks, keda ahwardatakse kohtu kätte anda, wälja astuda? Kas raudteelased põhimõtteliselt eitawad poliitilist streiki?

Siis rõhutatakse juba mõlemates teadaannetes kogu aeg raudteelaste suurt rahuliku kokkuleppe himu, isegi „kõiki wõimalusi ära kasutada“ lubades. Streik on ju loomulikult wiimaseks abinõuks, kuid mulle näib, et asjata on niisugust nagu teha, et töölistel miskisugust tahtmist ei oleks tarwilisel korral ka seda abinõu tõeliselt tarwitusele wõtta, mitte ainult sellega ahwardada. Teadaannest paistab aga wäga selgelt wälja, et siin ainult ahwardatakse ja otsustawal silmapilgul streikima mitte ei hakata, jättes teisi töölisi täiesti ilma toetuseta. Ega siis ilmaasjata ei loodeta töölise „kaine pea“ peale ja tuletata promokatsioonimeele!

Ma ei tahaks siiski raudteeproletaarlasti milleski kahjustada, nendele opportunismi süüks anda. Arwan palju ennemini, et nii „teadaanne“ kui

ka „Jeletus“ juhuslikult on sarnase kahemõttelise kaju saanud. Kuid sarnane toon on ometi lubamatu ja alandaw töölistele, sellepärast oli wõimatu selle peale tähelepanu juhtimata jätta.

Meie näeme warsti, kas raudteelased suudawad tegudega omi õigusi kindlasti kaitsta, hoolimata walitsuse tihhistest ähwardustest. Kui nad kindlasti ühisi wõitlusliini peawad feiste tööliste osadega omade nõudmiste läbiwiimiseks, siis on nad klassteadlikud tööliised, kellele tuleb au anda. Kui nad aga „kõiki wõimalusi kasutades“ omadest nõudmistest taganewad, tööliste mäerinda murrawad, järelandmatuse korral streigi nurja ajawad, ise mitte streigiga ühinedes, siis ei saa teistigi, kui peab neid hindama kui orje.

Jääge kindlaks, seltsimehed! Teadke, et tööliste wõit ainult kõigi jõudude ühinemise teel on kätte saadaw!

K. S.

Walitsuse jeletuse puhul.

(Sms Piiskari kõne Asutawas Kogus 1. juunil.)

Peaminister rõhutas omas kõnes, et walitus on esimene arupärimise peale, mis käsitleb tööliste majanduslikku järge ja palgaolusid, juba ütelnud, mis tal ütelda oli ja enne 4—5 nädalat ei suuda ta esineda mingisuguste uute jeletustega ega kawadega. See on väga iseloomulik. Näib, nagu oleks meie, arupärijad, esinenud mingisuguse ootamatusega, mille peale wastamiseks peab hakkama alles andmeid koguma ja eeltööd tegema. Tööpoolest on aga töötawate kihtide tarbainetega warustamise ja palgade küsimuses meil alati olnud põnewamaks päewaküsimuseks, mis walitusel kui ka Asutawa Kogu ette väga mitmel puhul on tõstetud. Neil kordadel on ka harilikult ikka toonitatud, et ei tule mitte leppida ainult teatava palgakõrgendusega, mis ainult ajutine parandusabinõu võib olla, kui ta sedagi on, mis aga iseneselt seisukorda ei lahenda, waid et tuleb majanduspoliitikat teist wiisi juhtida ja korraldada. On isegi juttu tehtud palga miinimumi wäljatöötamisest. Räägiti koguni, et wastawal ministeeriumil sellekohased kawatsused pikemat aega arutusel olnud, kuid wiimasel ajal ei ole neidest enam juttu tehtud, nähtawasti on seegi kawatus kõrwale jäetud. See küsimus, millest räägib arupärimine, ei ole igatahes mitte täna ega eila illes kerkinud, waid on alaline päewaküsimus. Ja kui nüüd tullakse ja deldakse: walitus ei saa esineda mingisuguse kawaga ja aruandega andmete puudusel, siis on selge, et walitusel ei ole mingit kawa, waid ta mõtleb alles nüüd seda küsimust lahendamata hakata. See on järeldus, mida peaministri jeletusest tuleb teha.

Edasi selgus jälle hord, et kogu meie majanduspoliitika areneb täiesti juhuslikult ja ilma kawata. Peaminister ütles oma jeletuse algusel väga lootusrikkalt, et kardetakse ainult seisukorra halwenemist ja toonitas, nagu paraneks meie majanduslik seisukord, kuid natukejse hiljem hakkas ta jeletama,

kuidas ei ole saadud metsast nii palju puid, kui oli kawatsatud, kuidas wabrikud ei tööta jne. ja tõi just nagu mingi majandusliku wõiduna ette, et korda oli läinud Volta wabrikule dünamo muretsema.

Kui peaminister toonitab, et ei ole mingisugust halwenemist märgata, tahaks ma tähelepanu juhtida selle peale, mis peaministriigi ei tohiks saladus olla, et meie mark ei wasta tarbainete muretsemisel enam weneaegsele poolele kopikalegi. Kui tööliised palga alamääraks on wõtnud 153 marka, siis on see summa enne õjase iste hindadega wõrre des koguni madal ja ei wasta kaugeliki neile wilefatele palkaalegi, mis tööliised said enne sõda. Asjaolu näitab juba, et tööliste nõudmised on enam kui mõõdukad ja täiesti õigustatud, mida ka sifeministertiigi ei salga.

Edasi toonitati, et meie töölistele antakse tarbainete näol teatud warustust. Kuid lubatud normid on suuremalt osalt paberile jäänud. Juba tootlusminister oli sunnitud tähendama, et ei ole saadud wilja wõi teisi tarbaineid anda, sest et neid ei olnud. See on meil alaliseks nähtuseks saanud, et jagatawaid aineid kõigile ei jätke. Mis kaju on aga siis neist paberlistest normidest? Mii ei lähe tegelikult meie tööliste seisukord kuigi palju lahku sellest, mis peaminister arwas heaks üllatuseks ette luua Wenemaa kohta.

Siis rõhutas peaminister weel, et ei tule luua eesõigustatud seisukorda, kus ühe suu eest paluke ära wõetakse ja teisele antakse. Tahaksin küll teada, keda siin õieti kaitsta arwati ja kelle wastu.

Ei ole kellegi saladus, et just nüüd, kus peaministri arwates töölistel tuleb asuda äärmisele enesekitsendusele, meil leidub küllalt inimesi, kes wõiwad kümneid tuhandeid ühe õhtuga läbi lüüa, kelle ainuke mure on, kuidas mõnufeda ja priisata. Et siin on see eesõigustatud seisukord ja lhapotid, millest peaminister heaks arwas kõnelema tööliste nõudmiste puhul, seda muidugi ei nähta. Ei ole wift ka loota, et hakataks neid eesõigustatud ringkonde sundima enesekitsendusele ja enesepiramisele ja sel teel püütakse luua äraelamise wõimalus töörahwale, kes praegu waewleb äärmiselt raskest seisukorras tootmise ja kehakatte poolest.

Peaminister toonitab, et tööliste warustamine tarbainetega on lootuseta katse. Tegelik elu näitab, et terme meie riigi majanduspoliitika on ainult üks suur lootuseta katse. Kawatsused kaubanduse ja tööstuse alal ei annud tagajärgi, rekwiisitsiooni ei suudetud läbi wiia, warustusliit, wõitlus waluita spekulatsiooni, angeldamise, marodöörimise jne. wastu — on jäänud lootuseta katseks.

Ei mäletagi enam, millal juba otsustati asutada komisjonid, kes pidid kindla käega wõitlema eeltähendatud wäärnähtuste wastu. (Paremat poolt: tribunaal). Tribunaalid, kui see teile meeldib, aga neid tribunaale meie tegutsemas ei näe. Küll kuulsiime aga peaministri ütelist, et streigid on lubamata igal tingimisel neile inimestele, kes riigi teenistuses on, ja et streike tabetakse maha suruda

õjaseaduse waljusega. Kui ühele poolele keelatakse ära mõttlus puht majanduslike streigi näol, mis pärast ei ole seda õjaseaduse waljust ka teise poole juures tarwitatud. Misparast tuleb õjaseadus ainult siis meele, kui teda on tarwis tööliste wastu tarwitada. Peaminister lubas ju omas deklaratsioonis kindlat kätti tarwitada marodööride ja spekulantide wastu, miks ei ole seda tehtud, kung tööliste wastu teda alataja tarwitatakse. Kuidas meil tööliste klasi elab, see jätab peaministri täiesti külmaks, hoolimata sellest, et tööised omas nõuamistes väga tagasihoidlikud on ja lubawad omast poolt kõik teha, isegi töowiljakuse tõstmise mõttes, mille langemise üle meil alataja on kurdetud ja milles töölisti süüdistatud. Hoolimata sellest, kas neil süüdistustel põhja all oli ja kas töowiljakuse langemine, kui ta ilmsiks tuli esimesel joonel töölistest olenes.

Walitusel ei ole aga muud tööliste rahuldamiseks kui õjaseadus ja ütetus, et halesema ei tule hakata. Neist märkustest selgub, et walitusel, ei ole üleüldse mingiugust kawa, kuidas tahetakse tekkinud olukorrast üle saada. Jääme oma arupärimise juure ja toetame seda terwes tema ulatuses.

—o—

Tartu streik.

Et Tartu tööliste streik juba üle paari nädala kestab ja kokkuleppe lootusi weel wähe, tahaksin nende asjaolude selgitamiseks mõne sõna ütelda.

Enne streiki said Tartus 1. kategooria tööised 44 mtk. päewapalka. Kui wõrrelda seda praeguste turuhindadega, siis peab küll igale inimesele selge olema, et selle palgaga isegi poisimeks süüa ja korterit pidada ei saa, perekonna ülalpidamisest pole rääkidagi. 44 marga eest wõib Tartus osta kas 2 naela sealihja, kas 1½ naela wõid ehk 10 naela leiba. Sellepärast otsustas Tartu ametiühisuste keskn. palgakõrgendust nõuda. Et aga elukallidus iga päewaga tõuseb, kuna aga tööliste palgakõrgendust ainult pika aja tagant ja suure waewaga saawutatakse — arwas ametiühisuste kesknõukogu paremaks, kui päewapalga aluseks päew-päewalt odawamaks minewa raha asemele kindlam wäärtus wõetaks, nagu on teatav arw leiba ehk rukkijahu. Selle suuruseks määrati 40 naela, mida walmis oldi wastu wõtma kas natuuras ehk wastawa komisjoni poolt kindlaks tehtud turuhinnaga rahas. Et teatav hulk rukkid praegusel ajal palju kindlama ja tarwilikuma wäärtusena esineb kui raha, siis wõib sellega päewapalka palju pikema aja peale normeerida. Weel otsustas ametiühisuste keskn. 30 paragrahvilitst lepingut maksma panna, mis puudutab wabriku elu sifemist korda ja wahakordi wabriku juhatusel. Wabrikantide ja tööliste esituse ühijel koosolekul põlnud esimesed nimetatud lepingu wastuwõtmise poolt, palgaks aga lubasid: 1. kategooriale 7 mtk. tunnis, 2. kat. —

6,25 mtk., 3. kat. — 5,75 mtk., 4. kat. — 5 mtk., 5. kat. — 4,50 mtk. ja 6. kategooriale 3,75 mtk. ja õpilastele 2,5 mtk. tunnis. Peale selle lubasid wabrikandid muretseda iga kuu töölistele: 20 n. leiwajahu — 2 mtk. nael, liha 10 n. — 8 mtk. nael, pekki 5 n. — 8 mtk. nael, heeringaid 12 n. — 5 mtk. nael, tangu 7 n. — 2 mtk. nael, soola 15 n. — 40 p. nael, seepi 2 n. — 6 mtk. n. ja aastas 4½ arsinat poolwillast riidet — 120 mtk. arsin, mille jagamisel wabrikandid otsustawad, kellele anda ja kellele mitte. Peale selle weel pool jülda puid 250 marga eest. Need hinnad oleksid aga ainult esialgsed, sest wabrikandid — pakkusid juure lepingu punkti, et „produktifid antakse sisseostu hindadega“. Nii siis, kui kuu aja pärast ühe naela rukkijahu hind enam 2 mtk. pole, waid 4 wõi 6, peawad sellega tööised leppima ja endiselt 7 mtk. tund saama.

Et wabrikandid sellele esimestel läbirääkimistel midagi juure ei lubanud, kuid et siiski püüda kokkulepet saada, wõttati tööliste lepituskomisjoni eelnimetatud lepingut teisele plaanile jätma ja palga nõudmisest iga kategooriast 10 naela alla jätma, s. o. 1. kat. — 30 n. 2. kat. — 27 n. 3. kat. — 25 n. 4. kat. — 22 n. 5. kat. — 20 n. 6. kat. — 18 naela.

Et wabrikantide esitus määratud läbirääkimistele ei ilmunudki, kus neile alandatud normid ette panna taheti, otsustas ametiüh. keskn. streiki wälja kuulutada, mis ka 22. mail sündis.

Töökaitsekommissari poolt kutusutud mõlemate poolte esituse ühijel koosolekul wabrikantide esitus tööliste nõudmisest wastu ei wõinud, lubas juure aga oma endistele pakkumistele perekonnaga töölistele iga kolmanda perekonna liikme kohta 3 mtk. päewas. Et töölistel enam midagi mahja põlnud jätta, pidi streik edasi kestma.

Pärastistel lepituskomisjoni istanguil on kõrge suuremaks tülisjaks olnud põhimõte palga aluse kohta: kas raha ehk leib. Kui wabrikandid toonitasid, et raske neil nii suurt warustus-apparaati käima panna, näitajid tööised, et kui neil wõimalik igale töölistele kuus 20 naela jahu ühes mitmete teiste ainetega anda, mis keerulisem palju, siis peaks ju ka wõimalik olema, et lihtsustatult jahu osa suurendaks ja ainult selles arwatakse. Weel toonitasid wabrikandid, et wõimata oleks praeguste „kõikuwate“ turuhindade juures päewapalka kindlaks määrata, waid tuleks iga päewise hind.

Umbes samuti räägib ka „Päewaleht“ nr. 121 selle kohta, juure lihadest, et see wiljaga hangeandamisele põhjust andwat.

Wabrikantidele aga wastasid tööised, et seda väga hästi saab teha pariteetlikul alusel koos seisew komisjon, kes iga kuu kohta hinna kindlaks määrab, mille järele siis palga arwepidamine tuleb pidada. Kuid selles ep see tuum ongi. Wabrikantide „kõikuwate“ asemele (mis tähendab, et kord langewad ja kord tõusewad) tuleb panna tõuswad! Wilja hind ei lähe mitte odawamaks, waid

kallimaks. Kui nüüd töölised wabrikantide pakku-
mise rahapalga alusel vastu wõitaks ja töötaks
selle palgaga kuu aega, oleks jätju puuda hind selle
kestwusel 180 mrk. pealt 250 mrk. peale tõus-
nud — kallidus 40 prots. kuus, mida olla reegli-
pärast määrgata, nagu mulle üks Tartu ärimees
rääkis. Ka wabriku saadusi kergitaks wabrikant
40 protsendi wõrra, kuid need protsendid pistaks
ta siis ilusti oma tasku. On aga päewapalga alu-
seks rügis, saab wabrikant ainult kindla protsendi,
mis ta wälja kaupleb lepingus töolistega, kuid
mis kallidusega ei juurene.

Sarnases punktis seisab praegugi aji. Wahe-
peal on streikijatest töolistest osa Tartust lahkunud
ja läinud teiba õfisma kes maale, kes meijatööle
jne., sest paarinädalane tööta olek on igajugused
elamiswõimalused rööwinud. Paljud kawatsewad
neile järgneda. See ähwardab aga Tartu wabrikute
kinnijäämist pikemaks ajaks, sest endistegi töolistte
koosseisus tundus spetsialistide puudust. Sellepärast
otlustas Tartu ametiühjuste kesknõukogu pöörata
töö- ja hooekhande ministeeriumi poole, et streiki-
wad wabrikud sekwestreeritaks ja jälle käima pan-
daks. Peab ütleva, et see ka tarwilik ja wiimane
samm on, mille teostamisest loobuda ei tohiks?

Tartus, 4. juunil 1920.

J. K.

—o—

Märkused partei taktika ja lähema tegewuse kohta.

Ei ole tähtsamat asja praegusel ajal sotsialistliku partei elus, kui õige taktika leidmine, millest oleneb partei koht töörahwa wabastuswõitluses ja mis suu-
rel määral määrab selle wõitluse käigu ja ulatuse. Nüüd ei ütle töölisele sotsialistile niimi enam palju. Selle nime alla on kokku kogunud määratu hulka kodanliste kalduwustega reformiste — neid pimedaid praeguse ilmakorra toapoisse, kes töolistte wabastuswõitluse aluseid seestpoolt õnestawad. Sõnades enam-wähem käremeelsed, tegude poolest aga tagasikiskujad — see on nende „sotsialistide“ iseloomuliku-
maks jooneks. Töölisel on praegu selles sotsialismiga kelkijate rägastikus õige ränk wahet teha oma sõprade ja warjatud waenlaste wahel. Kuid omelt on üks tunnistus, mis wõimaldab wahetegmise tõi- ja walesotsialistide wahel, see on nimelt parteide tak-
tika. Seadku parteid kõige kolawamaid nõudmisi üles ja lubagu mida tahes, sel kõik on wahel wäärtust, kui partei tegelikus elus ette näeb kokkulepepid kodanlastega, mille tagajärjel ta on sunnitud neist nõudmistest taganema ja oma tegewuse ala piiramata kärpima.

Jättes kõrwale Eesti walesotsialiste, kelle praktiline poliitika neid endid töörahwa silmis wiimase niidini on paljastanud, juhime töolistte tähelepanekut Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töolistte Partei taktika peale, mis põhjened kongressil wastuwoetud aluswäidetele („Töö ja Wõitlus“ nr. 1). Nende aluswäidete järele on partei taktika rajatud kahele tähtsale põhjusemõttele, mis meie partei lahutawad walesotsia-

listide parteist. Neist põhjusemõtetest on pikemalt juttu juba warem olnud, sellepärast nimetame ainult neid, et selgem oleks, kuidas nad partei taktika ära määrawad ja miks nad selle partei lähemale tegewusele teistest parteidest koguni lahkumise wa silti annawad.

Need põhjusemõtted on järgmised: partei tunnistas praegust kodanlist demokraatjat ainult tingimisi ja kasutab parlamenti ainult töolistte klassi jõudude arendamiseks ning kaswatamiseks, ilma et ta katsuks rahwa seas suuri lootusi parlamendi tööde peale äratada — esiteks; teiseks katsub partei kõigi abinõudega ette walmistada rewolutsiooni, mis maksma paneks proletariaadi diktatuuri, millela wõimatu on kaotada inimeste kurnamise peale põhjenuwat kapitalistlikku korda ja teostada sotsialismi.

Need kaks põhjusemõtet määravad juba sedawõrd kindlasti ära partei taktika, et seal enam mingisugust kaldumist olupoliitika poole olla ei saa. Esimene toodud põhjusemõtetest ütleb, mida partei ei tohi teha, ja nimelt: partei ei wõi ajada kokkuleppe-poliitikat, ei tohi töolistte huwisid ära saherdada ministrite portfelli wõttude wastu. See partei, kes walimiseõiguse peale tahab rajada terwet oma tegewust, peab oma taktikat nii seadma, et see mitmesuguseid kihte, kelle huwid tihti isegi wastolus seisawad, kaasa saaks tõmmata. Sarnasel parteil ei saa olla õigejoonelst, selget taktikat. Ta peab otsima nurgaadwokaadi konkse ja omandama palagaanikunstniku wõtteid, mis tal wõimaluse annaks oma tegewust sarnases walguses paistata lasta, et see meeldiks kirjule turupublikumile ja suudaks seda kaasa tõmmata. — See on walesotsialistide, iseäranis meie tööerakonna tüüpiliste sotsialistide taktika.

Tõsisotsialistliku partei taktika peab wõitluse taktika olema, õigejoonelne, selge ja täpisealne, et teda mitte keegi ei saaks wenitama ja „seletama“ hakata. Sotsialisti esimeseks ülesandeks on tõsta töolistte klassiteadwust ja kogu klassi wiia wõitluse teele. Seda kõike ei saa teha siis, kui sotsialistid ise wõn-
guwad, kui nad oma kokkulepetega „klassi wahesid ja huwisid tumestawad ja neid rahulikult „seaduslikul“ teel korraldada tahawad. Ainult sarnase taktika peale rajatud tegewus, mis ei seisa sotsialismiga wastolus, wõib ja suudab töolistte kaswatada ja neid wälja kiskuda loidusest. Kes sellest aru ei taha saada ja kes teisiti toimetab, ei ole mitte sotsialist, kuigi ta selle nime kuritegeliselt omandab.

Iseseiswate sotsialistide partei, pannes wahel rõhku parlamendi tegewuse peale, wõib sarnast õigejoonelst taktikat pidada. Temale ei ole mitte tähtis parlamendis saadud kohtade arw, sest et ta parlamendi kaudu ei looda mitte töolistte lõpuliikku wabadust saawutada wõiwat, sellepärast ei ole temal tarwis oma taktikat kõiksugusele sotsialistlikule soole suupäraseks teha. Meie taktika on ja jääb puhta klassi wõitluse taktikaks.

Teine käsitatud põhjusemõte ütleb, mida iseseiswad peawad tegema. Tunnistades proletariaadi diktatuuri, kui ainukest sotsialismi teostamise abinõu, on partei kohus diktatuuri maksmapanewa rewolutsiooni ettewalmistamiseks tööd teha. Tulgu missuguste

olude juures tahes töötada, seda oma lähemat sihti ei wõi silmapilgukski meelest lasta. Ja ei ole mitte küllalt paberi peal tunnistada rewolutsiooni, waid kogu partei jõud tulewad rakendada tegelikule rewolutsioonilisele tegewusele. Sõna peab elawaks teoks saama — selles partei rewolutsioonilikkus seisabki. On partei walunud selle okkalise ja kannatusrikka, kuid ainukese lõppsihile wiitwa tee, siis peab ta ka julgesti tööliste klassi eesrinnas sellel teel sammuma. Tarwitades wõimalusenõu kõiksugu kodanlise demokraatia „wabadusi“, tuleb kõigis tööliste organisatsioonides — ametiühjuses, seltsides jne. partei rewolutsioonilisi põhjuseid propageerida, näitlikult seletada, mis wahe on reformide ja rewolutsiooni saawutuste wahel ja miks ei wõi kodanlikkapitalistlikus korras ükski uuendus lõpuliikult rahuldada töölisti. Parteil peab osa wõtma tööliste organiseeritud jõudude juhtimisest, peab kõigis masselistes wäljaastumistes, nagu streikides demonstratsioonides jne. eesrinnas sammuma, sellega kaswab parteis eneses rewolutsiooniline hingeelu, ning sedawiisi sünnib partei kokkusalamine töölistega ühiseks rewolutsiooniliseks wäeks.

Agas iseäranis suurt rõhku tuleb parteil panna töö peale sõjawäes, kes on kodanlise diktatuuri kindlam tugid. Sõjawägi, mille enamuse sünnitab töörahwas ja mis sellepärast ei wõi sotsialismi waenuljaks olla, on kaswatatud kodanluse waimus. See mürk tuleb kahjutaks teha ja kogu wägi sotsialistlikuks ümber luua.

Need kõik on lähemad ülesanded, mida meile ette kirjutab meie rewolutsioonilise klassiwõitluse taktika.

Edasi on meie taktika waba kitsariinalisest rahwuslises elemendist, mis sagedasti teiste walesotsialistlikkude parteide juures rõhub klassihuwid teisele plaanile, ehk lammatab nad koguni ära. Sotsialistid ei wõi oma tegewust teistsiti, kui ainult töölisteklasi huwid kohaselt juhtida, olles kindlas kontaktis kõigi teiste rahwaste töölistega. Kõik muu peab olema abinõuks nende huwid maksmapanemisel ja kaitsmisel. Selles mõttes on meie taktika internatsionalistlik.

Kõike kokku wõttes tuleb iseseiswate sotsialistide partei taktika põhitooniks pidada internatsionaalset rewolutsioonilist klassiwõitlust, mis ei tunne ühtki kokkulepet ei kodanlastega, ega nendega, kes ennast ise nimepidi sotsialistideks ülendawad. Nende mõlematega peab partei kõige ägedamat wõitlust.

Selle wõitluse puhul jorawad kokkuleppe sotsialistid nutulaulu ja kurdawad, et meie lõhkuda töörahwa ühist wäerinda. Kuid see ei ole mitte proletariaadi wäerinna lõhkumine, waid ainult selle puhastamine igasugusest rämpsust, mis töowäe wõidukäigul eksitawalt jalgu tikub jääma. Sarnaste walesotsialistide koristamine tööliste hulgast, tähendab sedasama, mis lahinguplatsilt surnukehade kõrwaldamine, mis wõiwad terwele sõjawäele hukatusttoowate tõbede läalilaotajateks saada. Ja mis on siis kokkuleppe sotsialistid muud, kui lehkawad poliitilised surnukehad tööliste frondil.

Kahtlemata ei meeldi see meie õigejoonelise taktika ka Eesti kodanluse diktatuuri teostajatele mitte.

Nagu nad senini on kõigi wiisi meie wastu wõidelnud, abinõusid walimata on katsunud meid „waikseks“ teha, nii saawad nad ka tulewikus walega ja wägiwallaga meie tööd proletariaadi keskel takistama. Peaministri ihuleht „Postimees“, kelle toon, arwatawasti, kõige paremini wastab walitsuse meeleolule, on wõimasel ajal järjekindlat sõjakäiku iseseiswate wastu alanud. Seal meile pühendatud kirjutused kannawad täiesti pogrommilist laadi. 115 nr-is „Töö ja Wõitlus“ ilmumise puhul kõlab esimene ahwardus: „tahaks näha, missuguse seisukoha wõtab As. K. oma kahe liikme („Töö ja Wõitlus“ wastutawa toimetaja ja wäljaandja — Piiskari ja Kruusi) kohta, kes tunnistawad seaduseandlist kogu ainult niipalju, kui palju see on abinõuks nendele paremate wõitlustingimiste loomiseks, kas ei peaks tema ütlima:... „kui kaua tarwitad sina, Katiliina, kurjasti meie kannatust!“

Selgemini üteldes tähendab see — kas ei oleks Asutawal Kogul aeg Piiskarit ja Kruusi wabarigi türmi saata, selle eest, et nemad ühes meie fraktsiooniga on ainukesed As. Kogus, kes ei ole mitte wäljajäetud petnud, waid kes on ausasti jäänud kindlaks walimistel antud lubadustele. Muidugi, muidugi „Postimehe“ artikli kirjutaja, Asutawal Kogu wõib kogu meie fraktsiooni türmi panna, temal see amet juba kaunistati tuttaw. Kuid tahaks omalt poolt teada, kellel on õigus rahwasaadikute töö ja tegewuse üle otsustada ja kohut mõista, kas Asutawal Kogu enamusel, wõi töörahwal enesel ja kas on Asutawal Kogu liigetel õigus täita walimistel antud lubadusi. Wõi on „Postimehel“ meelest läinud, et meie As. Kogu walimistele minnes, selatasime samuti awalikult, nagu nüüdki oma wahakorda kodanlise demokraatia wastu. Argu arwaku kodanlased, et meie nende hirmutuste tõttu rahwast samuti hakkame petma, kui nemad ühes oma lepinglaste kokkuleppesotsialistidega. Antud lubamisi oleme kõik see aeg täita püüdnud, kuigi see tegewus meil sõja ajal walge terrori pärast piiratud oli.

Nüüd hakkawad olud pisut lahenema, sõjawõimude werine rusikas ei küüni enam nii hõlpsasti meid ja töölisti kähkama, sellepärast ongi „Postimehe“ pere ärewusse sattunud. 132 nr-is kirjutab „Postimehe“ juhtkirjanik A. J. juba otsekohe — „praegune walitsus peab tugewat kätt tarwitama pahemale ja paremale poole... Seda on iseäranis praegu pahemat poolt silmas pidades tarwis.“

Mis puutub ahwardusesse paremale poole, siis on see ainult striiti sümeetria pärast tehtud. Ka Hella, saates pahempoolseid Wenemaale, lubas maalilasi Berliini sõjandada, aga nad on kõik alles terwed ja brisked, ning nende peast ei ole üht juuksekarwagi walitsuse käsul puudutatud.

Küll teame äga, mis tähendab kindla käe tarvitamine pahempoolsete wastu. Seal ei ole maksew ei ükski seadus ega õigus, waid ainult lausa oma wõli.

„Tugewa käe“ tarwitajad Eestis teadku ainult ühte, et ka enne neid on rahwaid „tugewate kätega“ ahelates peetud ja wabaduse wõitlejatele wõllandõore keerutatud, kuid see ei ole ometi mitte päästnud raudrusika mehi, ega kohutanud rewolutsionääre. Meie partei saadikute kallal tarwitataw omawoli ei tõenda

midagi muud, kui ainult seda, et meie seisukoht kodanlise demokraatia vastu täiesti õige on.

Meie oleme kindlas usus, et iga wõitlusest wäljakistud inimese asemele saadab proletariaat oma lõpmatutest tagawaradest kümnekond uust, wärskeid jõude asemele, kes seda suurema agarusega jätkawad poolelijäänud wõitlust.

—o—

—s.

Uus üleüldine pealetungimine Nõukogude Wenemaa peale.

Poola pealetungimise puhul Nõukogude Wenemaale awaldas 3. Intern. Amsterdami osakonna täidesaatew komitee järgmise manifesti kogu ilma tööliste.

Maaailma profetariaat olgu walmis kapitali uuele pealetungimisele üleüldise streigiga wastama.

Internatsionaalne kommunistlik konwerents Amsterdami pööras juba weebuarikuus teie poole hüüdega:

„Maaailma kapital walmistab uut pealetungimist Nõukogude Wenemaale.“

Rahu ja kaubanduslikkude läbirääkimiste taga luurab äraandlik salanõu.

Nüüd on pealetungimine ida poolt juba alganud.

Jaapan kogus suurt sõjawäge ning andis juba esimese hoobi. Ta teatas terwes maaailma ajakirjanduses, et tugew küllalt olewat punasele Wene armeele saadetud abiwäed läwitama.

Wahepeal on ka Poolamaa pealetungimist alganud. Juba tungis ta ida poole edasi. Ja liitlaste nõusolemisega on ta Wenemaale rahuettepaneku teinud, mis, nagu iga üks aru saab, täiesti wastuwõtmatu on. Ja Prantsusmaa ning Ameerika jätkawad sõjamaterjali muretsemist Poolamaale.

Soome välisminister wõib Londonis konwerentsil ja lahkelt lubatakse Soomemaale Petrograadi peale tungida. Sel ajal sammuwad poolakad Moskwa ja Petljura Kiiewi poole.

Ka Saksa riigipöõret on waja selles mõttes aru saada:

Inglise diplomaatide salaleping Kappiga on ikka weel seletamata.

Liitlased ei nõua ikkagi weel sõjariistade ärawõtmist junkrute käest, kuna nemad toetawad sõjariistade ärawõtmist tööliste käest.

Militaristlikud rööwsalgad walmistawad uut wäljastumist ette.

Austrial ja Ungaril on nõu pealetungimisega Wenemaa vastu monarhiat omal maal wälja kuulutada; ning liitlaste agendid kauplewad Ungariga tasu üle, mis see pealetungimise eest Wenemaa vastu saaks.

Ainult kes pime, wõib rahu sisse uskuda.

Töölised!

Maaailma saatust on kaalu peal: orjus ehk wabadus!

Kapitaal ei ole asjata senni Wenemaa poolt lüüa saanud. Tema wiimane katse saab wihasem ja koledam olema kui kõik endised.

Hädaohtlik maaailma kapitali plaanidele on ka meie Poola seltsimeeste rewolutsiooniline waim.

Kas lähewad nemad oma waenlaste heaks surma?

Ei!

Siis mitte, kui nemad selles kindlad on, et Saksa seltsimehed nende seljatagust kaitsewad ja see wõimalikuks saab, et Lääne-Euroopa Nõukogud Ida-Euroopa Nõukogudega ühinewad.

Sellepärast on kodanlusele tarwilik, et Saksa reaktionäärid kindlalt sadulas istuksid — Ebert-Noskega, kui see wõimalik on, ehk siis Kapp-Ludendorfiga — Poola walitsuse seljataguse kindlustamiseks ja tsentrumiks teistele pealetungimistele, juhtumisel, et see esimene meie Wene sõprade kõikumata julguse tõttu nurja läheb.

Sellepärast peab Prantsusmaa juba praegu Saksa-maa osad okkupeerima, tema ei anna oma saaki ka siis mitte käest ära, kui Saksa-maa oma timuka töö täide saadab, — sest lääne — Saksa töölistes jääwad Poola awantiürile ikkagi hädaohtlikuks.

Wahepeal mängitakse Borissowis Poola rahukomöödiat.

Lääne-Euroopasse kutsutakse Wene majanduse kõige paremad juhid kaubanduslikkude lepingute korraldamiseks, ning kõneldakse „uurimistest“ s. t. spioonikommissjonide saatismisest Wenemaale.

Töölised!

See kõik on nii kurb, et teie seda uskuda ei taha. Aga wõitlus on juba alganud. Pealetungimine pidid nimelt idas algama, et selle läbi Wenemaal wälja kutsuda wäeosade ärawõtmist lääne frondilt Jaapani vastu.

See algus on juba tehtud.

Nüüd algab kogu kodanlises ajakirjanduses üleüldine kisa, et Wenemaa tungib Poola ja Soomemaa peale, ning selleks juhtumiseks on Inglismaa juba oma abi piiririikidele lubanud.

Kas meie siis tõesti nende wiie aasta jooksul ikkagi weel oma waenlaste waledest aru saama ei ole hakanud?

Kas töölistes ikkagi weel ei saa aru, et Nõukogude Wenemaa, tööliste ning maatameeste Wenemaa, rahu elada tahab ja rahu elama peab ning kõik teeb, et seda kätte saada?

Kas meie siis ikka weel usume oma waenlaste sisse ja jätame oma sõbrad unustusse?

Kogu maaailma proletariaat on nüüd sunnitud seda kuriteolist kawatsust takistama.

Kommunistliku Internatsionaali büroo kutsub kõiki töölist, iseäralikult transporttöölisi, üles kõige pealt boikotti wälja kuulutama laewade ja kaupade vastu, mis Jaapani lähewad ja sealt tulewad, senni kui interwentsiooni poliitika Siberis lõppenud ei ole.

Ükski klassiteadline tööline ei walmista, ei tee tegemist ega ei lasti kaupasid, mis Jaapanile määratud ehk sealt tulewad.

Peaasjalikult pöörame teie poole, Jaapani töölistes! Aga ka teie, Ameerika, Inglise, Hollandi, Põhjamaade jne., töölistes olge tegelikult abiks!

See alles näitaks, et töölistes walwel ja walmis on tegelikult wälja astuma.

Aga sellest ei ole küllalt:

Meie kutsusime juba üleüldisele streigile 1. mail, Nõukogude Wenemaa kallaletungimise vastu protesteerimiseks.

Protest on hea ja kasulik. Aga sellele peawad sunniabinõud järgnema, sest nüüd kus kapitali olemasolu ehk mitme miljoni tööliste olemasolu kaalu peal on, paindub kapital ainult wõimu alla.

Omas wihas Nõukogude Wenemaa vastu on kõik kapitalistlikud walitsused wennalikult ühinenud. Inglismaa on ja jääb maailma reaktsiooni juhatajaks, Lloyd George silmakirjaliste wastutõenduste peale waatamata. Sellepärast lasub ka Inglise tööliste peale äärmiselt tähtis osa wõitlusest.

Olge walmis üleüldise streigiga pealetungimisele, Nõukogude Wenemaa vastu, wastama.

Wastake Poola, Prantsuse, Ameerika, Soome, Inglise, Ungari, Rumeenia, Jaapani pealetungimisele, üleüldise wäljaastumisega, mille eesmärk on: päästa Wenemaad ja maailma imperialistlikust pörgust, et saaks töö läbi uut elu luua.

III Internatsionaali Amsterdami osakonna Täidesaatwa Komitee nimel:

D. Wijnkoop, Henriette Roland-Holst,
S. I. Rutgers.

—o—

Kroonika.

Trükiteöliste kongress.

Eesti trükiteöliste ametiühisuste esitajate kongressi peeti Tallinnas töölistemajas 6.—9. skp.

Kongressi awas Tallinna trükiteöliste ametiühisuse esimees Kuthmann lühikese terwituskõnega, ära tähendades kongressi ülesandeid ja meele tuletades langenud seltsimehi. Orkestri saatel lauldakse leinamarssi lahkunud seltsimeeste mälestuseks ja internatsionaali.

Kongressist wõtawad osa 31 saadikut: 4 ametiühisuse poolt 27 saadikut, kes esitawad 644 töölist ja organiseerimata trükiteöliste poolt 4 saadikut, esitades 78 töölist.

Juhatusse walitakse smd Kuthmann, Wiikmann, Tärno ja 4 sekretääri.

Terwitusi ütlewad: töö- ja hoolek. min. esitaja Tulp, E. sots.-dem. poolt M. Martna, Iseseiswa sots. töölist. partei poolt J. Piiskar, ametiühisuste poolt Kolks, sekwestr. trükikodade walitsuse poolt Lepa, tööerakonna poolt Seljamaa, rahwaerakonna poolt Järwe ja posti-telegrahwi teenijate esitaja. Kirjaliku terwituse on saanud merimeeste liit. Hiljem terwitab weel raudteelaste liidu nimel sm. Eilmann.

Aruannetest selgub, et trükiteöliste elujärg iseäranis raske on just wäiksemates linnades, kus palga- ja töötingimised äärmiselt wiletsad ja kaugelki ei wasta ennesõjaaegsele olukorrale. Tööandjad püüawad läbi ajada wilumata jõududega ja õpiastega, keda mõnel pool umbes kaks korda nii palju on kui õppinud töölist. Narwas teatakse, et seal tööandjad kaebada tööpuuduse üle, mispärast ei saada palka tõsta. Imelik, Tallinnas ootawad tööd kuude kaupa järke

trükikodades ja Narwas on trükikodadel — tööpuudus. Otse jumalik saamatus.

Üleriiklise palgatarifi kawaga tutvustab koosolijaid sm. Tohver, kes soovitab ka tükitöö küsimust läbikaalumisele wõtta. Läbirääkimistel kõneldakse ühemeelselt tükitöö vastu, selles saadud wõitude käest äraandmist nähes, samuti ka selle vastu, et peremehed wõiksid väljaspoolt ametiühisust töölisti palgata. Muu seas tuuakse näituseks ette, kuidas üks sekwr. trükikoda praegu kahemiljonilise läbikäigu juures on annud umbes 800.000 m. kasu, mis näitab, et sugugi tööwiljakuse ja ettewõtte kasulikkuse üle kaebada ei tarwitse. Selle vastu on aga praegused palganormid ajast maha jäänud. Kui enne sõda masinaladuja päewas teenis kahe puuda rukki hinna, s. o. 2 fbl., ei saa praeguse palga eest pooltki puuda.

Palgatarifi lõpuliikuks wäljatöötamiseks walitakse 9-liikmeline komisjon.

Selle järele tuleb arutusele praegune poliitiline silmapilk.

Esimesena wõtab sõna sm. Tannebaum. Ta toonitab, et nüüd, kus töölisteklass seisab küsimuse ees, kas tagasi kapitalismi juure wõi edasi sotsialismi poole, tööliste liikumine peab arenema sotsialismi sihis, sest kodanlikes korras pole loota seisukorra põhjalikku ja kestwat paranemist.

Teine kõneleja sm. Kolks peatab Eesti tööliste vastu tarwitatud surwe juures ja arwustab sotside kodanlusega kokkuleppe-poliitikat.

Pikema kõnega esineb sm. Piiskar, kes praegustest poliitilis-majanduslikkudest wahekordadest wälja minnes selgitab tööliste liikumise sihtjooni ja nende teostamise eeltingimisi. Kõne kokkuwõttena paneb ta ette resolutsioonikawa.

Sellega lõpeb esimene kongressi päew, kuid enne koosoleku lõppu walitakse trükiteöliste liidu põhikirja eelnõu läbiwaatamiseks komisjon.

Järgmisel hommikul saab esimesena sõna poliitilise momendi kohta kod. Seljamaa, kes kõneleb suure hooga sõja loodud tarbeainete kriisist ja sellest, kuidas oleks wäga kena, kui oleks wõimalik kõik tarbeained arwele wõtta ja siis kõigile ühetasa anda, aga — leiab ta — ei ole wõimalik. Ka tööliste diktatuur ei ole wõimalik, sest Eestis olla kõigest umbes 30.000 töölist. Aga sotsialismi juure pääseda olla wõimalik ka teistel teedel.

Tema järel kõneleb sm. M. Martna wäga erutatult teadusliku ettewalmistusega noortestmeestest, kes julgewad küsida, kas kapitalism wõi sotsialism. Klassiwõitlus olla küll tuntud hüüdsõna, aga olja küsitaw, „kas ka täna klassiwõitlus“, sest töölistel wõida ju wõidelda — parlamendis. Etteheide, et sotsiaaldemokraadid walitsuses olles kapitalistlikst korda toetawad, olla põhjendamata, sest meil wõida juttu olla ainult kapitalismist anealgades. Ja sellelegi „kapitalismile“ olla nemad piüdnud päitseid pähe panna. Kahetseb, et sm. Hellat surweabinõusid tööliste vastu tarwitab ja lõpetab K. Kautsky arwamisega, et sotsialism olla kogu inimkonna asi.

Neile wastab sm. Piiskar, näidates, et ka ilma sõda oli kapitalistliku korra sünnitus, nagu praegune

küllus ja kehkuski, mispärast töörahwas peabki wõitlema selle korra wastu terwes ulatuses, aga mitte leppima ainult üksikute wäärnähtuste kõrwaldamisega Seljamaa retsepti järele. Arwustab Martna wäiteid ja tõrjub tagasi isiklikud kallalekõpumised.

Kui veel mitmed kõnelejad, nende hulgas ka Seljamaa ja Martna, sõna wõtnud, wõetakse wastu sm. Piiskari poolt ettepanud resolutsioonid — poliitilise silmapilgu kohta ja raudteelaste liidu wastu tarwitusele wõetud surwe kohta.

Resolutsioonid on järgmised:

Resolutsioon poliitilise momendi kohta.

Wõitlus töö ja kapitaal, tööliste ja tööandjate wahel on praegusel ajal äärmiselt põnew, sest kapitalistlik ilmasõda on iseäranis terawalt esile toonud ühiskondlikud wastolud ja kodanlis-kapitalistliku korra pahed.

Kapitaal tahab aga endiselt wõimul püsida ja püüab oma kõikuma lõõnud seisukohte igapidi kindlustada, mis tööliste tähendamise senniste wiletsuste ja kurnamise jatkamist. Selle tõttu kaswabki tööliste ridades arusaamine ja äratundmine, et seisukorda ei lahenda lõpulikult majanduslikud parikamised, waid et töölisteklass peab rewolutsioonilisel teel wõitma enese kätte wõtma, kapitalistliku korra kukutama ja asuma teostama sotsialistlikku ühiskonda, mis wõimaldaks kapitaalil ikkest wabaneda.

Tööliste ametühisuste ülesandeks ei ole seega mitte ainult majanduslik wõitlus, waid ka poliitiline klassiwõitlus. Ses wõitluses tuleb ajada iseseiswat klassipoliitikat, mis waba olgu kokkulepetest ja sobimistest kodanlusega, eriti riigiwõimu jagamisel. Just kodanlusega-koostöötamine walitsuses halwab tööliste liikumist ja lõhub proletariaadi ühist wäerinda, tumestab laiaades hulkades klassiteadwust ja nõrgestab tööliste liikumise rewolutsioonilist hoogu. Et walitsus-sotsialistid pealegi wõimul olewa kodanluse poolt tööliste wastu tarwitatawate surweabinõude käsitlemisest osa wõtawad, siis peawad klassiteadlikud tööliised ka nende wastu sama ägedalt wõitlust pidama kui kodanluse wastugi.

Töölistele on selge, et kodanlus järele annab ainult organiseeritud töowäe reaalsele jõule ja et kodanlis-kapitalistlik ilmakord langeb ainult töowäe wõimsare nooptde all. Organiseerides oma jõude, arwustades kodanlist korda ja jagades temale hoope alalise wõitluses päewaülesannete eest peab rewolutsiooniline töörahwas end ette walmistama sotsialistlikule pöördele, mille teostamine on töölisteklassi ajaloolik ülesanne.

Selle suure ja tähtsa ülesande teostamine on wõimalik ainult rahwuswahelise rewolutsioonilise proletariaadi ühisel tahtel ja jõul. Ja sinnapoole tüüribki praeguse aja aktiivne tööliste liikumine, omaks wõttes III. internatsionaali põhimõtted.

Eesti tööliste liikumine peab arenema kõige ligidamas ühenduses üleilmalise (rahwuswahelise) rewolutsioonilise tööliste liikumisega. Kuuld senni on Eesti tööliised olnud ja on praegugi äärmiselt rasketes tingimistes, mitte ainult majanduslikult, waid ka klassilise enesekorraldamise mõttes. Ametühisuste kongressi

laialtjamine läinud suwel ja sellega kaasas käiwad hoolimata järsud surweabinõud, ametühisuste kesknõukogu häwitamine, häälekandja puudus, sõjaseadus ja selle katte all ohralt tarwitatud alaline surwe on lõõnud sügawaid haawu tööliste liikumisele, teda aaliselt laastates ja terroritseerides.

Seda kõike silmas pidades protesteerib trükitööliste kongress kõige kindlamalt tööliste liikumise wägistamise wastu, eriti I. üleriiklise ametühisuste kongressi kohta tarwitatud wägivalda ja sõjaseaduse warjul agaralt jatkatawa tööliste poliitilise tagakiusamise wastu ja nõuab sõjaseaduse ärakaotamist ning täielist amnestiat kõigile töölistele, kes on kannatanud poliitiliste asjade wõi meelsuse pärast.

Kuid wõimulolew kodanlus on alati kurdiks jäänud tööliste nõudmistele ja protestidele wastu, ehk watanud nende peale surwega, sellepärast kutsub kongress kõiki seltsimeeli-töölisi energilisele enesekorraldusele, sest tööliste wabanemine oieneb ainult proletariaadi enese organiseeritud jõust.

Elagu iseseisew tööliste klassiwõitlus!

Resolutsioon Raudteelaste Liidu juhatusel wastutusele wõtmise kohta.

Walitsuse otsuses Raudteelaste Liidu juhatusel kaalakohtulisele wastutusele wõtta teadaande pärast 10. juuniks streigiwalmis olla, näeb trükitööliste kongress järjekorralist sammu surwe tarwitamises tööliste liikumise wastu ja ühe tähtsama tööliste wõitlusabinõu — streigioiguse — täielikku eitamist, protesteerib kõige tõsisemalt sarnase wägivalda wastu ja awaldab seltsimeestele-raudteelastele tõsist lugupidamist, poolehoidmist ja kaastundmust ning kutsub üles kõiki organiseeritud tööliste raudteelasi toetama.

Resolutsioonide wastuwõtmise järele asub poliitsei esitaja juhatusel laua juure, esimese resolutsiooni wastu iseäralist huwi tundes. Nagu hiljem selgus, nõudnud ta sellest enesele ärakirja ja arwanud heaks iseoma käega kirjutada resolutsiooni tagumisele küljele mingi märkuse.

Järgnes trükitööliste liidu põhikirja läbiwaatamine, mis ootamata pikke wäelusi tekitas, nii et terve pärastlõunase koosoleku kestes isegi kahte esimest paragrahwi ei suudetud läbi wõtta. Suur osa sellest ajaraiskamisest tuleb nähtawasti sellekordse juhataja arwele panna, kes ei suutnud wõi ei oskanud koosolekut juhtida.

Kolmandal kongressi päewal wõeti wastu liidu põhikirja ja waliti juhatus. Juhatusse said: sm. Kuthmann, Joh., Preast, Jürgenson ja Wahter — Tallinnast, Kiwi, Wirk — Tartust ja Breitoff — Pärnust; kandidaatideks neile: sm. Napp, Wickmann, Ott, Kilk, Utti ja Jakobson.

Rewisjonikomisjoni waliti: sm. Antje, Eriane, Nugin, Tärno, Meister; kandidaatideks: Weelmann, Truumann, Krebsbach, Karro.

Trükitööliste eritajakirja wäljaandmine tunnistati soowitawaks ja jäeti eeltööd juhatusel hooleks, nagu ka trükitööliste hariduse ja tehnilise oskuse tõstmise küsimuste lahendamise.

Lõpuks arutati komisjoni poolt wäljatöötatud palgatariffi küsimust, mis pikemajd wäelusi tekitas.

Wiimaks wõeti vastu ettepanek jätta palgatariffi lõpuliik väljatöötamine liidu juhatause hooleks, kes siis projekti saadab kohtadele tutvustamiseks.

Kuidas Läänemaal maatöolistega ümber käiakse.

Käpla mõisas Läänemaal jäeti maakonnawalitsuse korraldusel Sinelepa wallanõukogu otsuse vastu Käpla mõisasüda v. Noks'ile. Iseäranis agar oli mõisnikule maad nõudmas Lääne maakonna walitsuse esitaja Hiitob. Wiimane rõhutas, et see asi wallanõukogu otsustamise alla ei käawat.

Selle peale otsustas wallanõukogu, sellel juhtumisel kui v. Noks Jürripäewaks mõisa maad harima ei ilmu, mõisa südame töölise Wallekile anda. Jürripäewaks v. Noks'i mõisa ei ilmunud. 19. mail ilmus riigimõisate walitseja Bander ühes kellegi preilike-sega mõisa, öeldes, et olewat „mõisaproua“ poolt saadetud. Kästi Wallekil otsekohe korterist välja kolida. Oli hilne õhtu. Wallek wastas, et tal wõimata vastu ööd välja kolida. 20. mail andis Bander asja rahukohtusse, 22. mail oli kohus, kus otsustati Wallekit välja tõsta. (Peab ütleva „demokraatliku“ wabariigi kohtud töötawad tõesti kiirelt, kui parunite kasusid on tarwis kaitssta!).

Wallek kolis „herraste“ korterist välja ja asus keldrikorterisse elama. 30. mail teatas kohalik poliitseikordnik, et Wallek ka keldrikorterist välja peab kolima. Nii wiskawad „demokraatliku“ wabariigi kohtunikud ja ametnikud parunite näpunäidete peale töölisi korteritest välja!

Põltsamaalt.

Mõttesime korraldada tööliste ühisuse pidu, kuid pidude jaoks on wõimata saada ruume. Ühisuse liikmeid peetakse „mässajateks“, ja kus wõib üks Põltsamaa „pursuikene“ „mässajale“ ruume anda. Ühisusest wõetakse loiult osa, sest töölised on ära hirmutatud. Siin laotatakse laiali jutte parunite tulekust, kes siis korraldada poomist algaks. Umbruskorras on wastutawail ametikohtel inimesed, kes põlguse all juba okkupatsiooniaegse tegewuse pärast.

Hiljuti saadeti Wana-Põltsamaa mõisa walitsejaks keegi isand Grünberg, kes maakeelt üpris kangelt räägib. Sõidab välja mõõda ratsa, karjades töölisele: „Te weel mind ei tunne, küll te mind tundma saate.“ Sarnast ülbet isandat ei mäleta mõisatöölised ka parunite aegul näinud olewat.

Abjast.

Näeme juba tööaja ja palga korraldamise sundslikkude määruste wilja. Tekib küsimus, misjaoks nad õieti on välja antud, sest keegi neid ju ei pea.

Tööandjad seletawad, et nemad selle tõttu wõiwad pikemat tööaega nõuda, et töölised üle alam-määra palka nõuawad. Alam-määraks wõetud palgaga ei saa aga keegi elada. Mõisatöölised saawad weel wähegi, talutöölised palk wõib aga kõik olla, mitte aga palk töö eest. Kõige määruste peale waatamata kestab tööaeg endiselt hommiku kella 4 kuni õhtu kella üheksani. Talwistest lühikestest tööpäiwist on kasu ainult aastateenijail, kuna suwipäiwist sellest kõige

wähemat tulu ei ole. Suwiline aga suwise tööpalgaga ära elada ei saa. Ta peab talwel jälle minema tööd otsima, ja siin ei ajta mingisugused määrused. Nii on kaheksatunniline tööpäew maal ainult sõnakõlks.

Siitamaani on töölise ühisus meil wähearwuiline olnud, sest töölised ei lootnud ühisuselt toetust. Töölised ei julgenudki ju nõuda, sest sõtside kõneme-hed, kes siin käisid, tõendasid ikka ja alati, et „ärge praegu liigaks palka nõudke“.

Piiskar kõnelemas. See tõi jälle uut elu. Peremehed seas suuresti tõusnud olewat. Hiljuti käis siin sm.

Nüüd näib küll huwi ühisuse vastu maatöölise ja kõiksugu ametnikud püüawad küll igapidi töölise ärkamist takistada, kuid töölised ei lase ennast eksitada.

„Töö ja Wõitlus“ wõeti siin rõõmuga vastu. Hallparunid on wihal, ahwardawad toimetajaid jalust maha lüüa.
P. Arka.

Auijast.

31. mail arreteeriti töölise ühisuse esimees Alexander Weltmann. Põhjuseks olewat 25. mail ärapeetud kõnekoosolek. 25. mail kõneles siin sm. Janson. Sm. Weltmann oli koosoleku juhataja. Koosolekul sm. Weltmann ei kõnelenud. Kuulu järele on arreteeritud ka sm. Soon. Wiimane andis aru kongressi tegewusest. Weltmanni arreteerimise korraldus on tehtud Tallinna kaitsepoliitsei poolt.

Oisust.

Oige isewärki asju aetakse Oisus. Rikas peremees ja hangeldaja Uusberg ühes mõisnik Sievers'iga hakkas Kalbre westiweski peale hammast ihuma. Selleks oli tarwis endist weski rentnikku välja wõtata ja põllutöoministeriumist kreposteerimise luba murtseda.

Ilelikul kombel läks ka hangeldajatel korda ministeeriumist kreposteerimise luba saada. Sarnase teguwiisi vastu protesteeris kohalik kontroll-komisjon. Protest jäeti tähelepanemata. Kuidas siin maad jagatakse, wõib selle järele otsustada, et Uusbergile, kes ministeeriumilt 11 wakamaad maad tahtis, Wiljandi-Pärnu krepostij-jaoskonnas 17 wakamaad anti, seletades, et sarnane maajagamine kergendawat maade planeerimist.

Wiimsist.

Pühapäewal, 6. mail oli kohalikus töölise ühisuse kõnekoosolek. Kõneles sm. Leps aine üle: „Maareform ja põllutöölised.“

Maakorralduse kohta wõeti koosolekul vastu järgmine resolutsioon: „Silmas pidades seda, et mõisate tükeldusel waranduseta töörahwal maad ei ole wõimalik wõtta, leiab koosolek, et mõisaid on töörahwal wõimalik kasutada ainult ühismaapidamiste näol.“

Ühisus annetas „Töö ja Wõitluse“ toetuseks 300 marka. Peale selle korraldasid ühisuse liikmed omawahelise korjanduse „Töö ja Wõitluse“ toetuseks. Korjandusest saadi 151 marka.

Kiri Saaremaalt.

Mannermaalt tulles ja Saaremaal liikudes paistab mõlema maa elanikkude juures teataw waimline wast-

olu wastu. Ehk küll siin elukallidus viimase kuu jooksul 100 prots. on tõusnud ja ettenägematuseni tõusta võib, siiski ei ole siin märgata terawat klassi-wõitlust, nagu pealinnas, sest töölised on siin organiseerimata ja ühtki suuremat tööstuse-ettevõtet ei ole olemas, välja arvatud Tallinna ärimehe Kirschbaumi ja saarlase Adefeldi piitalaudade lõikamise weski, kus praegu 30 inimese ümber töötavad. — Saaremaal waadatakse Asutawa Kogu ja walitsuse tegewuse peale kui praegustele seaduseandjatele endile hauakaewamise peale. Kui mannermaal liigid, siis võib seal kõwa parem- ja pahempoolist liikumist märgata, Saaremaa aga tunneb enam pahempoolsusele kaasa. Tööerakondlased ja sotsid on oma lugupidamise täiesti kaotanud.

Ajalehtede teateid peetakse hoolsasti silmas ja osatakse osawasti wassinguid tegeliku elu faktidest lahutada. Iseäranis tähelepanu äratavad walitsuse kõiksugu surweabinõud Eesti tööliste ja nende tegelaste wastu. Pealinna tööliste poolt oodatakse nagu paremat tulewiku. Iga Saaremaale sõitjat püstitatakse üle mitmesuguste järelepärimistega, olgugi et ajalehed mõnest sündmusest väga laialt on kirjutanud. Ollakse nende wastu umbusklik, sest viimased näiwad olewat suured awaliku arwamise wõltsijad.

Saaremaa töölistel on oma ametiühisuste kesknõukogu alles weel. Peale minewaastase ametiühisuste kongressi laialiajamist ja 102 seltsimehe wäljasaatmist jäi ametiühisuste tegewus seisku, nähtawasti paremaid aegu ootama. Kodanlus on awalikus elus suure ülekaalus. Nende ajalehed „Saaremaa“ ja „Meie Maa“ panewad tööliste organisatsioonide „mahategemiseks“ kõik rattad käima. Iga tõsist wastuwaidlejat kirjutakse, mõnitatakse. Iseäranis usin on tööerakondline „Meie Maa“. Kui nende mees ametiühisuste kongressile walimisel mulle vähemusse jäi, siis algas teise saadiku wastu suur laimuwaling. Teda sõimati (nagu oleks see kuritegu) „Töö Hääl“ kohaliseks agendiks. Uhe sõnaga: Saaremaa hingab, ootab ja walwab iga tugewama tööliste sammu järele, ootab, millal rahwas ise ütelda saab, mida tahab. Iga saarlast wal dab küsimus: kuhu tüüritakse ametnikkude rohkusega, tsaarriaegsete rängemate seaduste ja karistustega jne. Walitsus, mis mitte töörahwa heakäekäiguks samme ei astu, on kaduw, — ütleb saarlane, nagu 10 aastat tagasi. Rändaja.

—o—

Nõigile maatööliste ametiühisustele ja tööliste esitajatele wallanõukogudes.

Täna wuseks põllutööaastaks maksmapandud „sunduslikud määrused põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamiseks“ on küll äärmiselt puudulikud ega rahulda töölisti õieti ühesilki küljest, kuid juba hakkawad kohtadelt tulema teated, et tööandjad püüawad neistki puudulikudest määrustest tööliste kahjuks mööda hiilida.

Maatööliste ametiühisused ja tööliste esitajad wallanõukogudes peawad sellele nähtusele kindlasti

wastu astuma ja püüdma sunduslikke määrusi ära kasutada wõitlusabinõuna tööliste liikumise huwides nii palju, kui nad pakuwad töölistele teatawat kaitset.

Maatööliste Liidu juhatus on walnis ses wõitluses kohalikke ühisi ja tegelasi wõimalust mööda loetama nõuannelega ja kaasabiga ning palub enesele teateid saata kõigi määrnähtuste kohta, mis kohtadel ilmiks tulewad, eriti aga sunduslikkude määruste elluwitmisel ettetulewate puuduste kohta, olgu need tingitud määruste eneste puudulikusest ehk nende mittetäitmisest. Samuti teatagu ka kõigist üleüldisemat laadi sammudest, sel alal, (kaebtused, nõudmised jne.), saadud wastustest ja tagajärgedest.

Omalt poolt soowitab Liidu juhatus sunduslikkude määruste kohta silmas pidada iseäranis järgmist:

1. Tööajana on sunduslikkudes määrustes ära tähendatud päewane töötundide ülemäär, mida ei ole õigus pikendada isegi wastastikusel kokkuleppel. Töölistel tuleks sellest ülemäärast kinni pidada ja mitte nõus olla, et äärmiselt pikka tööaega (juwel) weelgi pikendataks.

2. Üle sundusliku tööpäewa tehtud töötunnid loetagu tingimata ületunnitõeks ja hinnatagu selle järele. Taju wäljaarwamisel peetagu silmas 13. sept. 1919 seadusandl. deleg. poolt wastuwõetud seadust, mille § 8. ütleb: ületunnitöö taju wäljaarwamisel jagatakse kõik põllutöölise natuuras ja rahvas aasta jooksul saadaw palk 2250 töötunni peale ja maksetakse wälja 50-protsendilise lihtasuga; pühapäewadel maksetakse 100 prots. lihtaju. Niisama peetagu silmas, et suwilistele, päwilistele jne., lihtaju makstaks ületunnitöö eest terwest palgast, aga mitte ainult osalt, näit. rahapalgast.

3. Palga alammäärad on praeguse rahakurssi juures igasuguse mõtte kaotanud ja on tegelikud kokkulepped harilikult märksa kõrgemad, peawadki olema. Lepingud tehtagu aga nii, et tööandja palgamaksmisel ei saaks pügeda sunduslikkude määruste taha, püüdes taganeda kokkuleppest. On aga kellegi palk alammäärast wäiksem, siis tuleb leping selles osas makswetaks tunnistada, kui seaduse wastane ja nõuda palga tõstmist, vähemalt kunni sundusliku alammääran.

4. Wallanõukogu istanguteist osawõtmise tõttu töölt äraolnud päewade eest ei ole tööandjal õigust töölistele trahwi määrata ega palga maksmata jätta.

5. Tööjõulikkus tuleb kindlaks määrata tööliste wanaduse järele, sest töowiljakus on määrustes väga weniw mõiste, mida mitmetwiisi võib seletada, pealegi ei olene töowiljakus ainult töölistest, waid väga sagedasti hoopis teistest tingimistest.

6. Eriti tuleb silmaspidada ja kaitsta alaealisi töölisti, keda püütakse tarwitada odawa ja wähenõudliku tööjõuna ja sundida odawa taju eest orjama teistega ühetaja. Tuleb nõuda kas tööpiiramist wõi jälle, kui tööline tugew küllalt, kõr-

gemat palka. Samuti teatatagu sõjapõgenejate, wan-
gide jne. tarwitamist odawa tööjõuna, sest määrus-
jed käivad kõigi põllutöölisite kohta.

7. Sunduslikkude määruste täitmise järelewalwe
on maakonnawalitsuste, töö- ja hooletandesejakon-
dade ja töökaitsekommissariide peal, kellele tuleb
teatada igast määruse rikkumisest süüdlaste was-
tutusele wõtmiseks. Edasikaebtused juhitagu töö-
ja hooletandeministeeriumi töökaitse osakonda. On
täitsa ükskõik, kes määruste rikkumisest ameti-
kohale teatab, kas asjaosaline, kõrwaline isik või
ühisus, peaaft, et teated oleksid kindlad ja selged.

8. Segakomisjonide ülesandeks on 13. sept.
seaduse järele (§ 11. p. 2.) „kokku seada kward
põllutöölisite olukorra parandamiseks“. See punkt
annab wõimaluse segakomisjonis käsitada peale
tööpäewa ja palgaolude ka teisi küsimusi, sieti
kohustab juba selleks. Tuleks sellepärast hakata
juba aeglasti selgitama wajaosust ja nõudeid, mida
peaksid rahuldama tulewased sunduslikud määrus-
jed, näit., korteri, ülespidamise, terwishoiu, arsti-
abi jne., aga ka tööpäewa ja palga kohta.

Liidu juhatus loodab, et kõik maatöölisite ühi-
sused ja agaramad töölised energiliselt asuwad ühi-
sele tööle maatöölisite wiletsa olukorra paranda-
miseks.

Aadress: Tallinn, S. Karja tän. nr. 18, Töö-
liste maja.

Tallinnas, 4. juunil 1920 nr. 8.

Maatöölisite ametiühisuste üleriik-
lise Liidu juhatus nimel:

Ehimees: J. Piiskar.

Sekretäär: A. Leps.

—o—

Nõelatöölisite streik Tallinnas.

Tallinna nõelatöölised olid sunnitud tõuswa elu-
kalliduse tõttu tööandjatele nõudmised palga kõrgen-
damises ette panema. Nõudmised ühes kollektiiv le-
pinguga anti tööandjatele 29. märtsil ära. Palga ala-
määr wäljaõppinud nõelatöölistel määrati 14 marga
peale töötunni eest kindlaks.

Kollektiiv lepingusse wõeti töökaitse algnõuded
üles.

Wastust nõuti tööandjailt 14. aprilliks. Töölised
awaldasid nõusolekut mõne punkti selgitamiseks töö-
andjatega läbirääkimisse astuda.

Tööandjate poolt lükati kõik ülesseatud nõudmised
tagasi. Selle peale wastasid töölised streigiga. Streik
on Tallinnas üleüldine, kuid leidub ka streigimurd-
jaid töölisi, kes nurgataga tööandjatega kokku leppisid.
Nii on tööandjail wõimalik hädalsemaid töid lasta
ära teha. Streigimurdjate kohta wõeti Tallinna Nõe-
latöölisite ametiühisuse erakorralisel peakoosolekul 16.
aprillil resolutsioon wastu, kus rõhutakse, et streigi-
murdjad töölised on oma seltsimeeste kõige suuremad
waenlased. Kõik streigimurdjad pannakse boikoti alla.
Seltsimeestel on keelatud tulewikus streigimurdjatega
üheskoos töötada.

Ametiühisus teeb kõik, et ettewõtjail tulewikus
wõimalik ei oleks streigimurdjaid tööle wõtta. Kõi-
kide streigimurdjate nimed awaldakse ajalehtedes. Sa-
muti antakse kõigile ametiühisustele streigimurdjate
nimed teada.

Wabariigi walitsusele.

Raudteelaste Liidu Ametmeeste ja töölisite sekt-
siooni 1. osakond protesteerib kõige kategoorilise-
malt, Wabariigi walitsuse otsuse wastu, Raudtee-
laste Liidu juhatusesse kohtu alla andmise puhul. Sest
Liidu Nõukogu töötas need juhtnõõrid wälja kõige
raudteelaste soowil, ja tegi Liidu juhatusesse ülesandeks
neid kõigile raudteelastele ja ka Wabariigi walitsusele
teatawaks teha, korratute rahutuste ärahoidmiseks sel
juhtumisel, kui ei peaks kokkuleppele jõutama, neil
tingimistel, mis Wabariigi walitsusele ära antud mär-
gukirjas on üles seatud. Kui aga nüüd Wabariigi wa-
litsus Liidu juhatusesse kaelakohtulikus kuriteos süü-
distab, siis käib see kogu raudteelaste kohta, ja oleme
walmis oma esitajaid kaitsema, kui Wabariigi wa-
litsus oma otsust ei muuda ja üksikuid isikuid kogu
raudteelaste eest tahab wangi panna.

E. R. L. Ametmeeste ja töölisite sektsiooni
1. osakond.

H. Kruus

palub teatada neile herradele ja daamidele, kes tema
liikumise wastu iseäralikku huwitust tunnawad, et ta
mõneks ajaks Tallinnast lahkuma peab ja soowitab
neile agaraile inimestele wahepeal rahwamajandusli-
kult produktiivsemale alale üle minna wõi jälle tõi-
siselst wälja puhata, et pärast oma „tööd“ terawamate
meeltega jatkata.

Palutakse

seltsimehi töölisi annetada wangistatud tööliste Kes-
k-paik'i naese heaks, kes wäljapääsemata seisukorras.
Annetused saata „Töö ja Wõitluse“ toimetusele.

—o—

Tallinna osakonna koosolek.

E. Isejseiswa Sotsialistliku Töölisite Partei
peetakse teiijip., 15. juunil s. a. k. 6 õhtul „Walwaja“
ruumides, W.-Pärnu maant. 31.

Päewakorras:

- 1) Poliitiline silmapilk —
- 2) Aruanded.
- 3) Walimised.
- 4) Koosolekul tekkivad küsimused.

Tallinna Komitee.

Wastutaw toimetaja: Jaan Piiskar.

Wäljaandja: Hans Kruus.

Trükitud ühisus „Waba Maa“ trükikojas.